

Optimální nastavení pojistné ochrany u životních pojištění

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Ing. David Kučera

Petra Bubeníčková

Brno 2015

Zde bych ráda poděkovala panu Ing. Davidu Kučerovi za jeho odborné rady a pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Optimální nastavení pojistné ochrany u životních pojištění vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 21. května 2015

Abstrakt

Bubeníčková, P., Optimal adjustment of insurance protection for life insurance. Brno, 2015.

The aim is to create an overview of selected life risks, determine the probability of their realization, the causes and the financial impact. Determine procedure of calculation of optimal sums insured for individual life risks.

Keywords

Life insurance, sum insured, death, invalidity, incapacity for work, disease, injury

Abstrakt

Bubeníčková, P., Optimální nastavení pojistné ochrany u životních pojištění. Brno, 2015.

Cílem práce je vytvořit přehled vybraných životních rizik, zjistit pravděpodobnost jejich vzniku, příčiny a finanční dopad. Dále určit postup při návrhu velikosti optimálních pojistných částek pro jednotlivá životní rizika.

Klíčová slova

Životní pojištění, pojistná částka, úmrtí, invalidita, pracovní neschopnost, závažná onemocnění, úraz

Obsah

1	Úvod a cíl práce	13
1.1	Úvod.....	13
1.2	Cíl práce.....	13
2	Metodika	15
3	Klasifikace pojistných produktů	16
3.1	Forma pojištění	16
3.2	Odvětví pojištění.....	16
3.3	Jiné členění pojištění	17
4	Vývoj na pojistných trzích	18
4.1	Vývoj v Evropě.....	18
4.2	Vývoj v České republice	18
5	Finanční a pojistná gramotnost v České republice	20
6	Životní pojištění	22
6.1	Pojištění pro případ smrti	22
6.1.1	Pravděpodobnost smrti	22
6.1.2	Vliv na životní standard	25
6.2	Pojištění pro případ dožití	26
6.2.1	Pravděpodobnost dožití.....	26
6.2.2	Vliv na životní standard	27
6.3	Pojištění smíšené (kapitálové)	28
6.4	Univerzální pojištění	29
6.5	Investiční pojištění.....	30
6.6	Pojistné a pojistná částka	32
6.6.1	Kalkulace pojistného	33
6.7	Význam a výhody životního pojištění.....	34
6.7.1	Podpora ze strany státu	35

7	Připojištění	37
7.1	Pojištění invalidity	37
7.1.1	Pravděpodobnost invalidity.....	37
7.1.2	Vliv na životní standard.....	41
7.2	Pojištění denní dávky při pracovní neschopnosti	42
7.2.1	Pravděpodobnost pracovní neschopnosti.....	43
7.2.2	Vliv na životní standard.....	46
7.2.3	OSVČ	47
7.3	Pojištění závažných onemocnění	48
7.4	Úrazové pojištění.....	49
7.4.1	Pravděpodobnost úrazu a trvalých následků úrazem	50
8	Jiné formy zajištění rizik	52
9	Optimální nastavení pojistných částek	53
9.1	Pojistná částka na smrt	53
9.1.1	Optimální pojistná částka pro případ smrti, by měla pokrýt:.....	53
9.1.2	Od výše uvedené potřebné částky pro případ smrti lze odečíst:.....	54
9.2	Pojistná částka na invaliditu	54
9.2.1	Optimální pojistná částka pro případ invalidity, by měla pokrýt:	55
9.2.2	Od výše uvedené potřebné částky pro případ invalidity lze odečíst:	55
9.3	Pojistná částka na zajištění pracovní neschopnosti.....	56
9.3.1	Výpočet denní dávky.....	56
9.4	Pojistná částka v případě závažných onemocnění	56
9.5	Pojistná částka na úraz.....	58
10	Nastavení pro konkrétní modelové příklady	60
10.1	Modelové příklady	60
10.2	Příklad 1: Optimalizace pro muže jednotlivce (zaměstnanec)	61
10.2.1	Smrt	61
10.2.2	Invalidita.....	61
10.2.3	Pracovní neschopnost	62
10.2.4	Úraz.....	63

10.2.5	Souhrn.....	64
10.2.6	Cena pojistného na trhu.....	64
10.3	Příklad 2: Optimalizace pro muže jednotlivce (OSVČ).....	65
10.3.1	Pracovní neschopnost.....	66
10.3.2	Úraz.....	66
10.3.3	Souhrn.....	67
10.3.4	Cena pojistného na trhu.....	67
10.4	Příklad 3: Optimalizace pro ženatého muže s dvěma dětmi.....	68
10.4.1	Smrt	69
10.4.2	Invalidita.....	69
10.4.3	Pracovní neschopnost.....	70
10.4.4	Úraz.....	70
10.4.5	Souhrn.....	71
10.4.6	Cena pojistného na trhu.....	71
10.5	Příklad 4: Optimalizace pro vdanou žena s dvěma dětmi.....	72
10.5.1	Smrt	72
10.5.2	Invalidita.....	73
10.5.3	Pracovní neschopnost.....	73
10.5.4	Úraz.....	74
10.5.5	Souhrn.....	74
10.5.6	Cena pojistného na trhu.....	74
10.6	Příklad 5: Optimalizace pro dítě ve věku 10 let.....	75
10.6.1	Cena pojistného na trhu.....	75
11	Diskuze	76
12	Závěr	78
13	Použité zdroje	79
A	Zdroje ke kalkulaci pojistného	87

Seznam obrázků

Obr. 1	Podíl pojistného na HDP v ČR – srovnání životního a neživotního pojištění Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2013	18
Obr. 2	Pojistná gramotnost Zdroj: ČAP - Kotyrová (a2013)	21
Obr. 3	Úmrtnost podle příčin smrti: muži Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013	24
Obr. 4	Úmrtnost podle příčin smrti: ženy Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013	24
Obr. 5	Příčiny úmrtí podle věku Zdroj: Zemřelý podle příčin a věkových skupin v letech 2003 až 2012	25
Obr. 6	Věkové složení obyvatelstva Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013	27
Obr. 7	Podíl investičního pojištění na předepsaném pojištění Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2013	31
Obr. 8	Konstantní a přirozené pojistné Zdroj: Majtanová (2006)	33
Obr. 9	Vyplacené invalidní důchody podle věku a stupně invalidity Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013	38
Obr. 10	Vyplacené invalidní důchody všech stupňů podle věku a pohlaví Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013	38
Obr. 11	Vyplacené invalidní důchody podle pohlaví a stupně invalidity Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013	39
Obr. 12	Pravděpodobnost plné invalidity jako % pravděpodobnosti úmrtí Zdroj: Šídlo (2010)	40
Obr. 13	Vyplacené invalidní důchody podle příčin Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013	40
Obr. 14	Struktura pracovní neschopnosti podle příčin Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2013	43
Obr. 15	Pracovní neschopnost podle délky trvání a příčin Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2012	44

-
- Obr. 16** **Ukazatele pracovní neschopnosti dle věku Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2013** **45**
- Obr. 17** **Vývoj počtu případů a průměrného trvání nemocenské Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2012** **46**
- Obr. 18** **Spoření domácností v ČR Zdroj: Buřínková (2015)** **60**

Seznam tabulek

Tab. 1	Příklad pravděpodobnosti úmrtí žen a mužů v průběhu následujících 10 let	23
Tab. 2	Naděje dožití při narození v ČR	23
Tab. 3	Pozůstalostní důchody v závislosti na důchodu zemřelého	26
Tab. 4	Změna příjmu po vstupu do starobního důchodu	28
Tab. 5	Vývoj technické úrokové míry	29
Tab. 6	Srovnání pravděpodobnosti úmrtí a pravděpodobnosti invalidity	39
Tab. 7	Srovnání pravděpodobnosti úmrtí a pravděpodobnosti invalidity	39
Tab. 8	Invalidní důchod v závislosti na výši příjmu	42
Tab. 9	Hlášené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz	44
Tab. 10	Průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti ve dnech	45
Tab. 11	Nemocenská v závislosti na výši příjmu	47
Tab. 12	Výše nemocenské dávky OSVČ	48
Tab. 13	Pojistné částky příklad č. 1	64
Tab. 14	Kalkulace pojistného příklad č. 1	65
Tab. 15	Pojistné částky příklad č. 2	67
Tab. 16	Kalkulace pojistného příklad č. 2	68
Tab. 17	Pojistné částky příklad č. 3	71
Tab. 18	Kalkulace pojistného příklad č. 3	72
Tab. 19	Pojistné částky příklad č. 4	74
Tab. 20	Kalkulace pojistného příklad č. 4	75

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Téma práce je vybráno s ohledem na situaci na trhu s životním pojištěním, kde doposud neexistují žádná závazná pravidla ani doporučení z relevantních dat na optimální zajištění pojistné ochrany. Doporučení pojišťoven se liší a jsou pouze v obecné rovině. Pro laika může být velmi těžké těmto doporučením porozumět. Lidé nedokáží často zhodnotit, která rizika by měli pojištěním zajistit, a která je naopak výhodnější řešit jiným způsobem. Ve velkém množství produktů není také snadné pro běžné občany se orientovat a tak často neví, co všechno vlastně pojistit lze, a s jakou pravděpodobností jim jednotlivá rizika hrozí, jaké jsou jejich příčiny a následný možný finanční dopad. Pokud se rozhodnou pojistit je těžké určit, jak by měla být nastavena optimální pojistná ochrana a podle čeho počítat pojistné částky. V České republice je finanční gramotnost nízká a lidé se často spoléhají pouze na doporučení poradců a pojišťoven aniž by měli alespoň přibližnou představu.

Podstatou této práce bude proto analýza a návrh na optimální pojistnou ochranu pro zájemce o životní prostředí v ČR. Při analýze doporučeného zajištění budeme vycházet z aktuální situace v ČR. Využity budou především zdravotnické statistiky o úmrtnosti, invaliditě, úrazech a nemocnosti. K těmto statistickým datům se pak budou vztahovat následné analýzy a formulace doporučení o výhodnosti a nutnosti životního pojištění a vybraných připojištění vzhledem k cenám zvolených produktů, rozsahu pokrytí možných rizik, situaci domácností a pravděpodobnosti realizace.

U analýzy následků realizace rizika smrti se budeme zabývat doporučením zajištění pro případ pokrytí finančních závazků a zajištění pro ekonomické zabezpečení rodiny. V případě dožití budeme analyzovat výpadek příjmů s ním spojeným a možná řešení.

Dále pak stanovení pojistných částek u vybraných připojištění. A to konkrétně následků realizace rizika invalidity I., II., III. stupně, pracovní neschopnosti, závažných onemocnění a trvalých následků úrazu. V rámci stanovení těchto pojistných částek vezmeme v úvahu i výši státního příspěvku v rámci sociální politiky.

1.2 Cíl práce

Cílem práce bude doporučení nastavení pojistné ochrany zájemcům o životní pojištění ohledně konkrétních rizik, včetně optimální výše pojistných částek vzhledem k finanční situaci zájemce. Bude kladem důraz především na zohlednění pravděpodobnosti realizace rizika a možných finančních dopadů. Bude vytvořen přehled vybraných rizik a pravděpodobností jejich vzniku. Dále bude vysvětleno, která rizika je důležitá zajistit pojištěním, a která je naopak lepší řešit jiným způsobem a proč. Doporučení optimálních pojistných částek bude pak následně demonstrováno na konkrétních modelových příkladech pro lepší a jasnější představu.

Doporučení bude zároveň určeno i finančním zprostředkovatelům a pojišťovnám, protože chybné nastavení produktů má významný dopad na vnímání kvality v období plnění.

2 Metodika

Nejprve bude provedena literární rešerše současné literatury, v které bude provedena přehledná klasifikace pojistných produktů a bude objasněno, s jakými pojištěními se lze setkat a podle čeho se dělí. Dále se práce bude krátce věnovat momentálnímu vývoji se zaměřením na životní pojištění. Bude také upřesněno, jak si Česká republika a její obyvatelé stojí v průzkumech o finanční gramotnosti a to především v odvětví pojištění.

Hlavní část rešerše se bude věnovat základním pojistným produktům na trhu, nabízených k ochraně jednotlivých životních rizik, významu životního pojištění a zvyklostem při kalkulaci pojistné částky. A dále pak pravděpodobnosti realizace jednotlivých rizik a případným finančním dopadům. Budou rozebrána základní rizika úmrtí a dožití a také rizika často řešená připojištěními k hlavním rizikům a to invalidita, pracovní neschopnost, závažná onemocnění a úrazy. K ucelenému pohledu budou zohledněny jak aktuální statistiky, tak výše sociálních dávek.

Budou použita sekundární data České správy sociálního zabezpečení (ČSSÚ), Českého statistického úřadu (ČSÚ), Ústavu zdravotnických informací a statistik ČR (ÚZIS) – informace o důchodech a výši dávek, úmrtností tabulky, nejčastější příčiny úmrtí a invalidity, pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz a další.

V praktické části pak bude navržnuta optimální pojistná ochrana a výše pojistných částek pro jednotlivá rizika. Bude doporučeno, co vše by mělo pojištění pokrýt a naopak, o co lze pojistné částky snížit.

Následně zvolíme konkrétní modelové příklady a to osoby žijící samostatně s příjmem ze zaměstnání, osoby žijící samostatně s příjmem z vlastní živnosti, a zajištění členů v případě vícečlenné domácnosti. Zohledníme aktuální situaci a zvyklosti českých domácností, podle níž u příkladů nastavíme výši příjmů a závazků, životního standardu a podobně. Pro tyto příklady pak bude stanovena výše adekvátních pojistných částek a připojištění dle analýzy konkrétních rizik.

Tyto navrhované pojistné částky pak budou neceněny současnými produkty na trhu pro představu výše měsíčního pojistného. Budou vybrány dva produkty, konkrétně produkt Swing od Generali Pojišťovny a.s. a produkt Maximum Evolusion od České podnikatelské pojišťovny a.s.

Na základě srovnání dílčích rizik modelových domácností, jejich zajištění a výše měsíčního pojistného bude provedena diskuze o výhodnosti a adekvátnosti doporučovaných pojistných částek. Výsledné doporučení o optimálním nastavení pojistné ochrany vycházející z pravděpodobnosti realizace konkrétních rizik bude určeno primárně zájemcům o životní pojištění. Dále pak pro pojišťovací instituce a jejich obchodní zástupce.

3 Klasifikace pojistných produktů

Na trhu se objevuje velká škála produktů pro zajištění rizik, které lze klasifikovat podle několika různých možností.

3.1 Forma pojištění

Podle právní skutečnosti rozeznáváme pojištění smluvní a zákonné.

Zákonné pojištění vzniká automaticky, bez pojistné smlouvy a bez ohledu na vůli účastníka. V České republice pouze jeden druh, a to zákonné pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. (Vávrová, 2013)

Smluvní pojištění vzniká na základě uzavření pojistné smlouvy. Toto pojištění dále dělíme:

- *Smluvní dobrovolné* – nejstarší a nejčastější, uzavření smlouvy je ponecháno na rozhodnutí účastníků.
- *Smluvní povinné* – uzavření pojistné smlouvy je uloženo právním předpisem, spočívá především v ochraně třetích osob. V České republice je toto pojištění povinné například pro daňové poradce, advokáty, auditory a další. (Vávrová, 2013)

3.2 Odvětví pojištění

Podle odvětví dělíme pojištění na životní a neživotní.

Životní pojištění primárně kryje dvě základní rizika, a to riziko smrti a riziko dožití. Do životního odvětví řadíme i pojištění důchodové nebo věnové. Podrobněji se mu budeme věnovat později. (Vávrová, 2013)

Neživotní pojištění zahrnuje krytí celé škály rizik. Základními skupinami jsou:

- *Neživotní pojištění osob* – zde řadíme úrazové pojištění a pojištění nemoci. Úrazové pojištění zahrnuje výplatu pojistného plnění v případě, že v důsledku úrazu dojde k přechodnému nebo trvalému tělesnému poškození nebo smrti pojištěného. Sjednává se často jako připojištění k jinému pojistnému produktu. Pojištění nemoci provozované komerčními pojišťovnami se uplatňuje jako doplněk všeobecného zdravotního pojištění a nemocenského pojištění v rámci státního sociálního zabezpečení pro druhy rizik, které nejsou zahrnuty. Například jde o pojištění léčebných výloh při pobytu v zahraničí nebo pojištění dávky při pobytu v nemocnici.
- *Majetková pojištění* – lze pojistit stavbu (pojištění nemovitosti), motorová vozidla (havarijní pojištění), soubory věcí (pojištění domácnosti), úvěru a dalších. A to například proti poškození nebo zničení při živelné události, odcizení nebo zničení věci, ušlému zisku nebo různým obchodně finančním

rizikům (pojištění přerušení provozu, dopravní pojištění, pojištění pohledávek, zemědělských rizik atd.).

- *Pojištění odpovědnosti za škodu* – zde řadíme zákonné pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání a smluvní povinná pojištění odpovědnosti způsobenou provozem motorového vozidla a smluvní povinné pojištění odpovědnosti za škodu při výkonu určité profese či aktivity. Ze smluvních dobrovolných pojištění dále pak například odpovědnost za škodu způsobenou na věcech převzatých, provozem dopravních prostředků, za škodu způsobenou při výkonu povolání, občana v běžném občanském životě atd. (Vávrová, 2013)

3.3 Jiné členění pojištění

- **Pojištění škodové** – slouží k náhradě škody v důsledku pojistné události. Slouží k pojištění věci nebo souboru věcí, odpovědnosti za škodu, pojištění úvěru nebo záruky a pojištění finančních ztrát, které lze pojisti pouze škodovým pojištěním.
- **Pojištění obnosové** – účelem je získání finanční částky, která je nezávislá na vzniku nebo rozsahu škody. Rozsah je stanoven pojistnou smlouvou. Životní pojištění lze sjednat pouze tímto typem. (Vávrová, 2013)

Další důležitá dělení:

- Pojištění **rezervotvorná** (životní pojištění pro případ dožití, důchodové pojištění) a pojištění **riziková**.
- **Krátkodobá** (do jednoho roku) a **dlouhodobá** pojištění.
- **Jednorázově placené** a **běžně placené** pojištění (pojištění se platí za dohodnuté pojistné období).
- Pojištění se spoluúčastí pojištěného na pojistném plnění, s účastí pojištěného na škodním průběhu (využití bonusů a malusů) nebo bez účasti pojištěného na pojistném plnění nebo na škodním plnění. (Vávrová, 2013)

Vzhledem k tomu, že závěrečná práce se týká odvětví životního pojištění. Bude se tedy pracovat s formou pojištění smluvního dobrovolného, jak na riziko dožití tak smrti. S pojištěním obnosovým a dlouhodobým a převážně s rizikovým, protože krytí rizik je primární funkcí životního pojištění, okrajově pak i rezervotvorným. Placení pojistného běžně, protože se jedná o nejčastější formu.

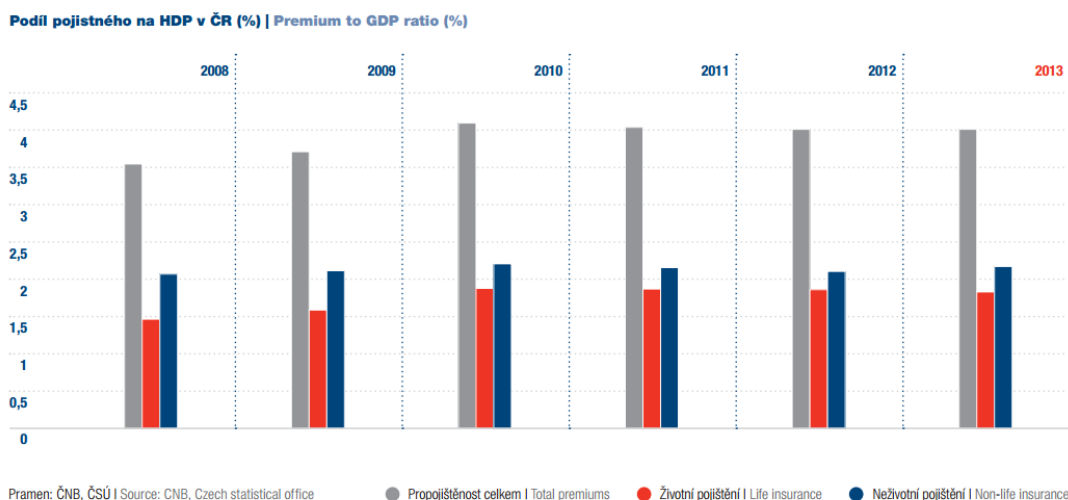
4 Vývoj na pojistných trzích

4.1 Vývoj v Evropě

Chápání významu životního pojištění se významně mění v Evropě, kde celková populace v absolutní výši klesá a průměrný věk roste. Což vede k vyšší potřebě finančních zdrojů a zatížení sociálních systémů především kvůli státnímu důchodovému pojištění. Snaha států zvýšit význam alternativních nástrojů řešení potřeb lidí ve stáří. V jednotlivých zemích Evropy jsou však významné rozdíly. Odvíjejí se od rozvinutosti zemí, podoby a rozsahu sociálního zabezpečení, tradic a přístupů států. (Ducháčková, 2009)

4.2 Vývoj v České republice

V České republice od počátku komerčního pojištění (od 90. let) roste podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném. Při srovnání s průměrem v zemích EU – 15, je ale poměr životního pojištění stále nízký. Dosahuje přibližně opačných hodnot (EU 60 % ŽP x 40 % NP; ČR 40 % ŽP x 60 % NŽ). (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Obr. 1 Podíl pojistného na HDP v ČR – srovnání životního a neživotního pojištění
Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2013

Toto nízké uplatnění životního pojištění vychází z ekonomické úrovně, z úrovně příjmů obyvatelstva, z přístupu státu především k důchodovému systému a z přístupu obyvatel, kdy většina při krytí potřeb ve stáří stále spoléhá na stát. Dále ovlivňují obyvatele určité tradice, kdy dávají přednost jiným spořicími nástrojům., které stát podporuje odlišným způsobem než životní pojištění. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

To se ale vláda snaží postupně měnit. Důkazem je důchodová reforma z roku 2013. Snížení podpory na stavební spoření. Změny a důraznější testování dávek sociální podpory, či změny v daňových sazbách.

Po krizi vývoj pojistného trhu stejně jako česká ekonomika stagnuje. Od růstových let 2007 až 2009 klesl v roce 2010 a 2011 růst předepsaného pojistného na nulu, jak konstatoval výkonný ředitel České asociace pojišťoven Tomáš Síkora. (Šítková, 2014).

Dále také uvedl, že trendem dalších let bude zvyšování sazeb z důvodu nových zákonných opatření (Nový občanský zákoník a Fond zábrany škod). Pojišťovněm porostou náklady a to bude trvat do roku 2016 až 2018, kdy bude nutné vyrovnat se s ochranou spotřebitele při prodeji produktů i s novými informačními povinnostmi. (Síkora in Šítková, 2014)

K datu 31. 12. 2014 Česká národní banka uvádí počet pojišťoven působících na českém trhu jako 53. Z toho pak 6 životních, 32 neživotních a 15 smíšených pojišťoven. (ARAD, 2015)

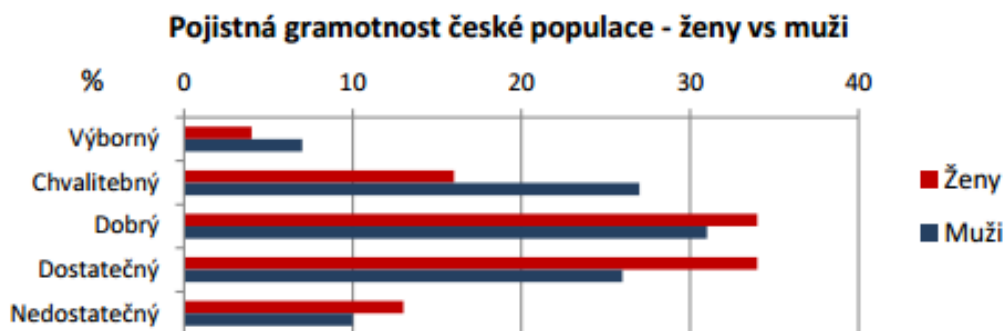
5 Finanční a pojistná gramotnost v České republice

To, že finanční a pojistná gramotnost v ČR není na dobré úrovni, dokazují mnohé průzkumy a analýzy z minulých let.

V roce 2010 si nechala Česká národní banka s Ministerstvem financí udělat průzkum finanční gramotnosti v ČR. Mimo to, že lidé neznají základní pojmy z oblasti financí, půjček a úvěru a další, z tohoto průzkumu vyšlo, že ačkoliv má 92 % obyvatel hrubou představu o tom, kolik peněz je mu momentálně k dispozici, jen 45 % domácností si tvoří rodinný rozpočet, a z toho 8 % tak činí jen nepravdělně. Velmi varovné je pak i zjištění, že pouze 43 % respondentů je schopno v případě ztráty hlavního příjmu pokrýt své životní náklady na dobu delší než 3 měsíce. (Zvoníková, 2012)

Z průzkumu veřejnosti, který zrealizovala Česká asociace pojišťoven (ČAP), vyplynulo, že opakovanou chybou klientů pojišťoven jsou nedostatečně krytá rizika, tedy podpojištěnost. Přestože má větší část populace (51 %) sjednaný některý z produktů životního pojištění, jejich pojistné částky na jednotlivá rizika nejsou dostatečné. Klienti zapomínají na indexaci pojistného a svoje smlouvy sjednané před několika lety vůbec neaktualizují. Pojišťují velké množství rizik, ale na nedostatečné pojistné částky. (Lazosová, 2010)

Průzkum v oblasti pojištění pak zjistil, že Češi se špatně orientují i v základních termínech z tohoto odvětví. Pojmům jakými jsou například pojistná hodnota, progresivní plnění nebo pojistný limit rozumí jen zhruba třetina. Nejméně se lidé orientují v životním pojištění a v pojištění vozidel. Výborně a chvalitebně bylo v testu pojistné gramotnosti klasifikováno 34 % mužů a 20 % žen. Přestože je již v současné době finanční a pojistné gramotnosti věnována pozornost i na školách, mladí lidé dopadli nejhůře. Polovina z nich prokázala dostatečné a nedostatečné znalosti. Z hlediska věku a příjmu nejlépe uspěly osoby starší 40 let a s příjmy nad 20 tis. Kč měsíčně. „Termíny z oblasti životního pojištění bez problémů dokázalo objasnit jen 25 % dotázaných. Přitom termín, jakým je technická úroková míra garantuje zhodnocení jejich vkládaných finančních prostředků. Paradoxem je i to, že 80 % respondentů je přesvědčeno, že si vybralo správné životní pojištění, ale jen 58 % z nich zná rozdíl mezi životním pojištěním se spořicí složkou a mezi spořením. Velmi často si lidé pletou pojmy pojistná hodnota a pojistná částka. Stejně tak polovina tázaných nezná rozdíl mezi investičním životním pojištěním a pojištěním kapitálovým. Většina respondentů deklaruje, že jim pojištění přináší více klidu, ale například zdravotní rizika, kterých se většina z nich obává, jsou pojištěním kryta úplně minimálně.“ (Kotyrová, a2013)

Obr. 2 Pojistná gramotnost
Zdroj: ČAP - Kotyrová (a2013)

Průzkum také zjistil, že každý muž má sjednáno v průměru 4,4 pojistných smluv a na ženu pak připadá 3,5 pojistky. Bohužel smlouvy nezajišťují správnou pojistnou ochranu, protože ve většině případů jsou sjednané pojistné částky nedostačující. Téměř polovina lidí platí roční pojistné u životního pojištění do 7 tisíc korun, což, zohlední-li se také část investičního pojistného, odpovídá pojistné částce na smrt okolo 250 000 Kč. (Kotyrová, a2013)

Ve srovnání s ostatními státy Evropy jsme daleko za vyspělými státy, ale na pozici před námi je také například Slovinsko, Polsko a Chorvatsko. Pro životní pojištění jako pro způsob zajištění na stáří se přiklání na Slovensku 54 %, oproti 38 % respondentů u nás. Český trh je velmi dynamický. Za posledních pět let změnilo v ČR poskytovatele životního pojištění 25 % klientů oproti 8 % v ostatních státech EU, a to nejčastěji z důvodu doporučení finančního poradce. Čtvrtina respondentů tedy stále neví nic o nevýhodách, které s sebou nese předčasné zrušení smlouvy, a nechá se zlákat na nevýhodné přepojištění. To ukazuje na potřebu většího finančního vzdělávání veřejnosti. (Kotyrová, b2013)

Analýza společnosti Swiss Life (2014), která porovnála pojistné smlouvy svých klientů z posledních 5 let s průzkumy ČAP, pak ukazuje, že proti rizikům, kterých se v životě Češi bojí nejvíc, se pojišťují málo nebo vůbec, a naopak utrací za pojištění, kde jsou rizika sice vážná, ale málo pravděpodobná. Až 70 % lidí se nejvíce obává závažných onemocnění, ztráty zaměstnání nebo vážných úrazů s následkem invalidity. V praxi jsou ale pojištění nejčastěji sjednávána na smrt úrazem, především kvůli jeho ceně. Naopak pojištění závažných onemocnění je značně nepopulární a to ze stejného důvodu.

Tato práce má tedy rozhodně svoje opodstatnění, protože lidé nedokáží zhodnotit svá rizika a určit správně velikost pojistných částek tak, aby pojištění plnilo svoji primární funkci - a to zajištění v případě realizace pojistné události.

6 Životní pojištění

Původní pojištění rizika smrti mělo prakticky až donedávna (zhruba před sto lety) většinou podobu tzv. pohřebního pojištění – pojistná částka odpovídala nákladům pohřbu. Od té doby se jeho původní význam posouvá a rozvíjí. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Na prvním místě zůstává rizikový motiv. Máme dvě základní rizika: riziko dožití a riziko smrti. Všechny ostatní rizika jsou pak pouze modifikací nebo kombinací základních rizik. (Ducháčková, Daňhel, 2010), (Majtanová, 2006)

Pojistné produkty členíme na:

- **Rizikové** – není jisté, že vznikne pojistná událost, klient platí takovou částku, která odpovídá pokrytí jeho rizik – patří sem dočasné pojištění pro případ smrti, pojistnou událostí je tedy pouze smrt nikoli dožití.
- **Rezervotvorné** – pojišťovatel musí počítat s pojistným plněním vždy, vytváří se rezerva, která slouží k pokrytí rizik – všechny pojištění pro případ smrti nebo dožití, jenom pro dožití nebo trvalé pojištění pro případ smrti. (Majtanová, 2006)

6.1 Pojištění pro případ smrti

Toto pojištění slouží k zabezpečení rodiny v případě nepříznivé události úmrtí. Je spojované s čerpáním úvěrů a půjček. Pojistná částka se odvíjí od velikosti dlužné částky. V případě úmrtí by pojištění mělo pokrýt závazek pojištěného.

Uplatňuje se:

- Pevně sjednaná pojistná částka.
- Lineárně klesající pojistná částka, kde každoročně klesá o část vstupní pojistné částky.
- Anuitivně klesající pojistná částka, kde velikost pojistné částky kopíruje splácení úvěru. (Ducháčková, 2009)

6.1.1 Pravděpodobnost smrti

Pravděpodobnost úmrtí se počítá s úmrtnostních tabulek. Pravděpodobnost, že jedinec zemře ve věku mezi 20. a 50. rokem je pro muže: 14 % pro ženu 5 %. To je způsobeno tím, že ženy statisticky umírají v pozdějším věku. Mezi rokem 20. a 60. je pak pravděpodobnost pro muže: 6,5 % a pro ženu 2,5 %. (Šídlo, 2010)

Pravděpodobnost úmrtí v následujících 10 letech je vyobrazena v tabulce.

Tab. 1 Příklad pravděpodobnosti úmrtí žen a mužů v průběhu následujících 10 let

Aktuální věk	Žena	Muž
30	0,5 %	0,9 %
40	1 %	3 %
50	3 %	6 %
60	9 %	16 %
70	22 %	35 %
80	50 %	66 %

Zdroj: Majtanová (2006)

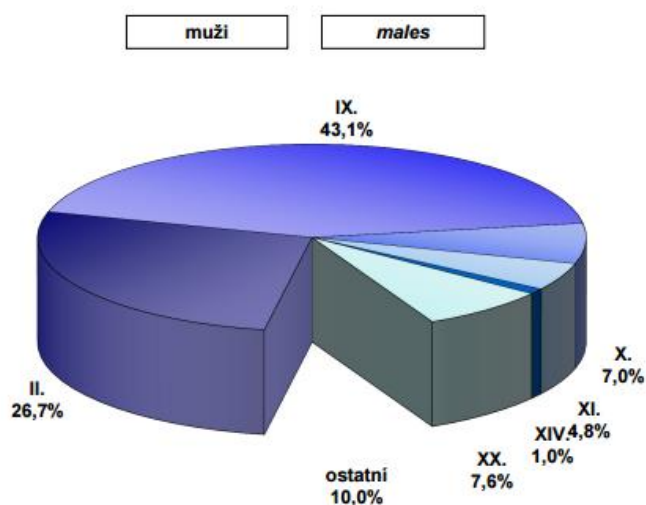
Důležitým statistickým údajem je také střední délka života neboli naděje dožití, který udává průměrný, tedy předpokládaný věk, jehož dosahují členové dané populace. Tento věk v důsledku vývoje zdravotnictví neustále roste, jak ukazuje i následující tabulka vývoje naděje na dožití v České republice.

Tab. 2 Naděje dožití při narození v ČR

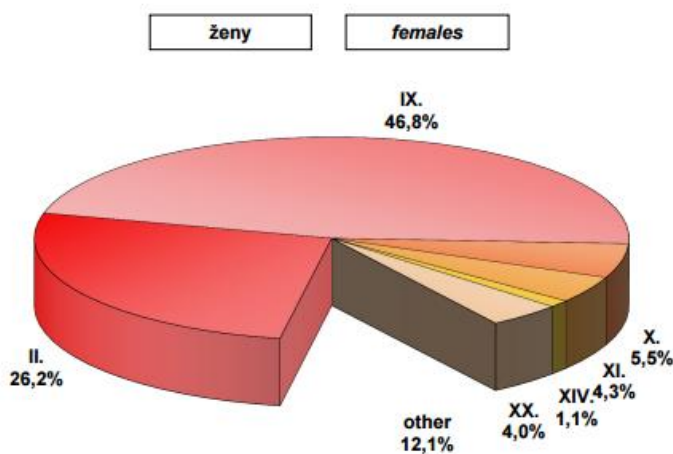
	2000	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Muži	71,6	72,0	72,9	73,7	74,0	74,2	74,4	74,7	75,0
Ženy	78,3	78,5	79,1	79,9	80,1	80,1	80,6	80,7	80,9

Zdroj: Statistická ročenka České republiky 2014

Nejčastější příčiny smrti u mužů a žen pak ukazují následující grafy.

Obr. 3 Úmrtnost podle příčin smrti: muži
Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013

Obr. 4 Úmrtnost podle příčin smrti: ženy
Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013

IX. Nemoci oběhové soustavy

II. Novotvary

X. Nemoci dýchací soustavy

XI. Nemoci trávicí soustavy

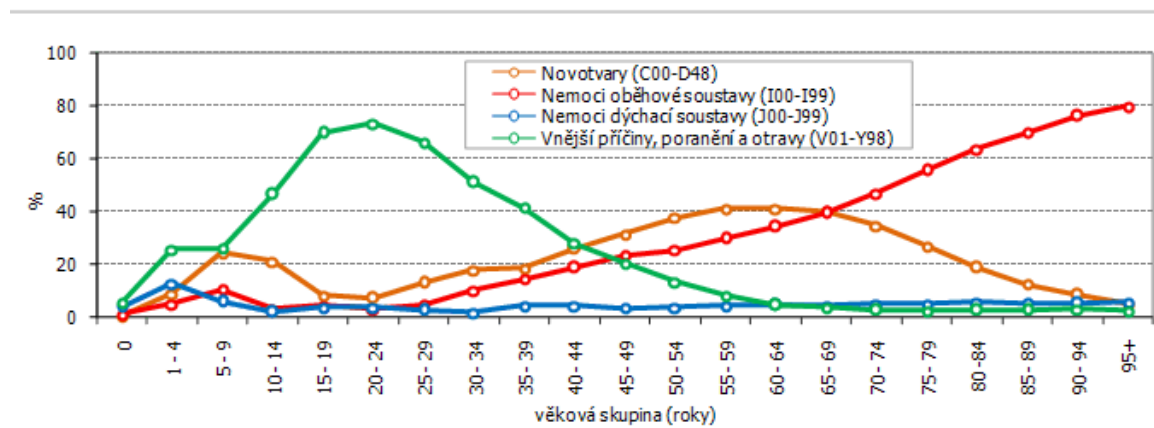
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy

XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (= Poranění a otravy)

I když úrazy (Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti) jsou příčinou smrti celkově jen ze 7,6 % u mužů a 4 % u žen ze všech případů, je nutné podotknout, že

tvoří nejčastější příčinu úmrtí u dětí a mladých lidí a to až více než z 60 %, což demonstuje následující graf.

Zemřelí podle věkových skupin a vybraných příčin smrti - souhrn let 2003 až 2012

Obr. 5 Příčiny úmrtí podle věku

Zdroj: Zemřelý podle příčin a věkových skupin v letech 2003 až 2012

6.1.2 Vliv na životní standard

Při smrti živitele rodiny přichází domácnost o značnou část příjmů. Ty můžou alespoň částečně nahradit sociální dávky od státu. Nárok na sirotčí a vdovský/ vdovecký důchod vzniká v případě, že zemřelá osoba pobírala starobní nebo invalidní důchod nebo měla na takový důchod v době úmrtí nárok nebo pokud k úmrtí došlo následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Pozůstalostní důchod náleží na dobu jednoho roku. Pokud rodič pečuje o nezaopatřené dítě, tento nárok pokračuje. Nárok na sirotčí důchod má dítě až do věku samostatnosti (nejdéle do 26 let). Průměrný vdovský/vdovecký důchod byl v roce 2013 celkem 7 046 Kč a sirotčí 5 657 Kč. Pozůstalostní důchod se skládá ze základní výměry, která činí momentálně 2 400 korun a z procentní výměry odvíjející se od důchodu zemřelého. (Průměrná měsíční výše..., 2014)

Poměr důchodů ukazuje následující tabulka. Částky se vztahují k roku 2015.

Tab. 3 Pozůstalostní důchody v závislosti na důchodu zemřelého

Měsíční důchod zemřelého v Kč	Vdovský/Vdovecký důchod v Kč	Sirotčí důchod v Kč
8 000	5 200	4 640
10 000	6 200	5 440
12 000	7 200	6 240
15 000	8 700	7 440
20 000	11 200	9 440

Zdroj: Zpracováno podle Sirotčí důchod v roce 2015, Vdovský důchod v roce 2015

Pokud pozůstalý partner sám pobírá starobní nebo invalidní důchod je pozůstalostní důchod ponížěn a vyplacen spolu s důchodem starobním/invalidním. Například při důchodu manželky 10 000 Kč měsíčně a 12 000 Kč zemřelého manžela bude vdovecký důchod 12 400 Kč.

V případě úmrtí následkem nemoci z povolání, pracovního úrazu, nebo pokud úmrtí bylo zaviněno jinou osobou, náleží jednorázové odškodnění pozůstalých:

- Pozůstalému manželovi ve výši nejméně 240 000 Kč.
- Nezaopatřenému dítěti, každému ve výši nejméně 240 000 Kč.
- Rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže s ním žili v domácnosti v úhrnné výši nejméně 240 000 Kč. (Náhrada škody, 2015)

6.2 Pojištění pro případ dožití

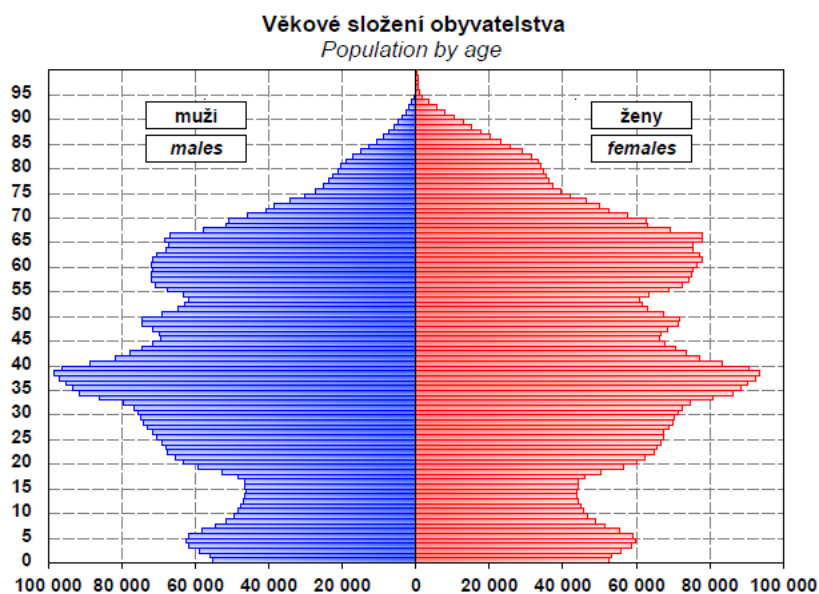
Toto pojištění slouží k financování postaktivní části života, tak aby nedošlo k výraznému omezení ekonomických možností zapojení se do plnohodnotného života. Pojištění pro případ dožití neobsahuje riziko. (Ducháčková, Daňhel, 2010),

Dva základní druhy pojištění pro případ dožití jsou důchodové a věnové pojištění. Důchodové pojištění je určeno pro krytí potřeb ve stáří. Jde o pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky. Ta je vyplácena od sjednaného okamžiku (dožití se věku) a může být vyplácena na sjednanou dobu nebo na dobu neohrazenou (až od doby úmrtí). (Ducháčková, 2009)

Věnové pojištění je pojištění na dožití finančně závislé osoby (dítěte). Lze ho uzavřít už od časného věku. Vyplácí se při dožití pojištěné osoby sjednaného věku (plnoletosti, ukončení studia, sňatek atd.). Může být sjednáno na jednorázovou výplatu nebo postupnou výplatu důchodu. Často bývá doplňováno o krytí dalších pojistných nebezpečí například finanční zabezpečení v případě smrti či invalidity jednoho nebo obou rodičů. Také je možné sjednat další připojištění pro dítě i pro rodiče např. úrazové pojištění. (Ducháčková, 2009), (Ducháčková, Daňhel, 2010)

6.2.1 Pravděpodobnost dožití

Nejčastějším typem rizika dožití je odchod do důchodu. Tato pravděpodobnost je dosti vysoká. Následující graf zobrazuje věkové složení obyvatelstva.

Obr. 6 Věkové složení obyvatelstva
Zdroj: Zdravotnická ročenka ČR 2013

Pravděpodobnost dožití lze také vyčíst s úmrtnostních tabulek. Šídlo (2010) uvádí pravděpodobnost, že se jedinec dožije 60 let pro muže ve výši 86 % a pro ženu dokonce 95 %.

6.2.2 Vliv na životní standard

Protože pojištění pro případ dožití slouží nejčastěji k zajištění se na stáří, následující tabulka demonstruje, jak se sníží příjem po vstupu do starobního důchodu. Starobní důchod se skládá ze základní výměry, která činí momentálně 2 400 korun a z procentní výměry odvíjející se od hrubé mzdy, která se nazývá osobní vyměřovací základ. Jedná se o průměr všech příjmů (hrubý výdělek), které jsme dosáhli v rozhodném období, navíc upravený pomocí redukčních hranic. Bylo počítáno s počtem 35 odpracovaných let. (Minimum odpracovaných let je 30, po roce 2018 stoupne na 35 let). Jedná se o důchody k roku 2015 – částky jsou orientační. (Starobní důchody, 2014)

Tab. 4 Změna příjmu po vstupu do starobního důchodu

Hrubá měsíční mzda v Kč	Čistá měsíční mzda v Kč	Starobní důchod v Kč	Náhradové procento (k hrubé mzdě)
10 000	8 900	7 650	86 %
15 000	12 405	8 997	73 %
20 000	15 850	9 680	61 %
25 000	19 295	10 362	54 %
30 000	22 740	11 045	49 %
35 000	26 185	11 727	45 %
40 000	29 630	12 410	42 %
50 000	36 520	13 775	38 %
75 000	53 745	17 187	32 %
100 000	70 970	20 600	29 %
150 000	102 372	20 480	20 %
200 000	133 322	21 480	16 %
400 000	257 122	21 480	8 %

Zdroj: Zpracováno podle Kalkulátor starobního důchodu na rok 2015

Průměrný starobní důchod k hrubé mzdě pak činil za rok 2014 celkem 11 075 Kč. Z toho mužů 12 259 Kč a žen 10 050 Kč. (Přehled..., 2015)

Pravděpodobnost dožití je velmi vysoká, a kvůli aktuálnímu demografickému vývoji není příliš bezpečné spoléhat v zajištění na stáří pouze na státní starobní důchod.

Na trhu jsou produkty, které se přímo specifikuji na tento problém, např.: Doplňkové penzijní spoření vzniklé v rámci důchodové reformy 2012 nebo Penzijní připojištění, které už nejde zakládat, ale lidé v něm stále spoří. Hlavním rozdílem je, že ve starším typu je garantované nezáporné zhodnocení a u nového naopak možnost zvolit si typ účastnického fondu. Tato spoření jsou podporovány státem v podobě finančních příspěvků i daňových úlev a klientovi zde může přispívat i zaměstnavatel. Pojistná částka může být vyplacena jednorázově nebo postupně ve věku nástupu do starobního důchodu. Obvykle 60 let. (Zajištění na důchod, 2013)

Protože životní pojištění slouží především k zajištění neočekávaných rizik, nebude se tato práce zabývat spořicí složkou a tedy výpočtem pojistných částek pro případ dožití v samotném návrhu optimální výše pojistných částek. Také z důvodu, jak už bylo řečeno, že na trhu existují jiné produkty přímo specializované na tuto oblast.

6.3 Pojištění smíšené (kapitálové)

Smíšené pojištění je kombinací pojištění pro případ smrti a dožití. Pojišťovna se zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku ve sjednaný den v případě, že se pojistník tohoto dne dožije. A v případě, že se tohoto dne nedožije je pojistné plnění

ve stejné výši vyplaceno před koncem pojistné doby (v souvislosti s úmrtím) obmyšlené osobě. (Ducháčková, 2009)

Může být sjednáno na různě velkou pojistnou částku pro případ dožití a úmrtí. Další výhodou je, že umožňuje mnoho připojištění pro případ vzniku dalších pojistných událostí neživotního charakteru. Například pojištění úrazu, invalidity, vážných chorob a další. (Majtanová, 2006), (Ducháčková, 2009)

Varianta smíšeného je také pojištění dvojice osob, kde je pojistná částka vyplácena v případě úmrtí jednoho z dvojice druhé pojištěné osobě. (Majtanová, 2006)

Pojišťovny garantují u těchto produktů minimální výnos na základě technické úrokové míry. Skutečný může být i vyšší v závislosti na tom, jak pojišťovny dokáží svěřené prostředky investovat. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Technická úroková míra (TÚM) představuje takové zhodnocení rezervy pojistného životních pojištění, na které má klient smluvní nárok (zaručený podíl na výnosech z finančního umístění). Od roku 2006 ji stanovuje Česká národní banka, která tak nahradila v tomto úkolu Ministerstvo financí ČR. Od února 2015 je TÚM stanovena na 1,3 %. V následující tabulce lze sledovat její postupný vývoj. (Technická úroková míra, 2013), (Česká národní banka, 2015)

Tab. 5 Vývoj technické úrokové míry

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
2,4 %	2,4 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	1,9 %	1,9 %	1,3 %

Zdroj: ČNB (2015)

6.4 Univerzální pojištění

Univerzální pojištění je modifikovanou podobou pojištění smíšeného. Jde o pružné pojištění, které umožňuje pojištěnému různými způsoby přizpůsobovat rozsah pojistné ochrany jeho momentálním finančním možnostem. Pojistník může, v každém okamžiku platnosti pojistné smlouvy, modifikovat pojistné a dobu placení pojistného. Může dočasně zastavit placení, zaplatit pojistné dodatečně nárazově, vypůjčit si ze spořivé složky (nesmí překročit limit zajišťující základní pojistné krytí) atd. Čerpání nahromaděných prostředků je možné výběrem části vkladu, výplátou důchodu nebo poskytnutím půjčky. (Ducháčková, 2009)

Univerzální pojištění je také mnohem průhlednější než ostatní varianty. Je zde striktně oddělena pojistná a spořicí složka. Je přesně určeno jaká část peněz se odvádí na úhradu administrativních nákladů, na rizikové pojištění a na úsporný program. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

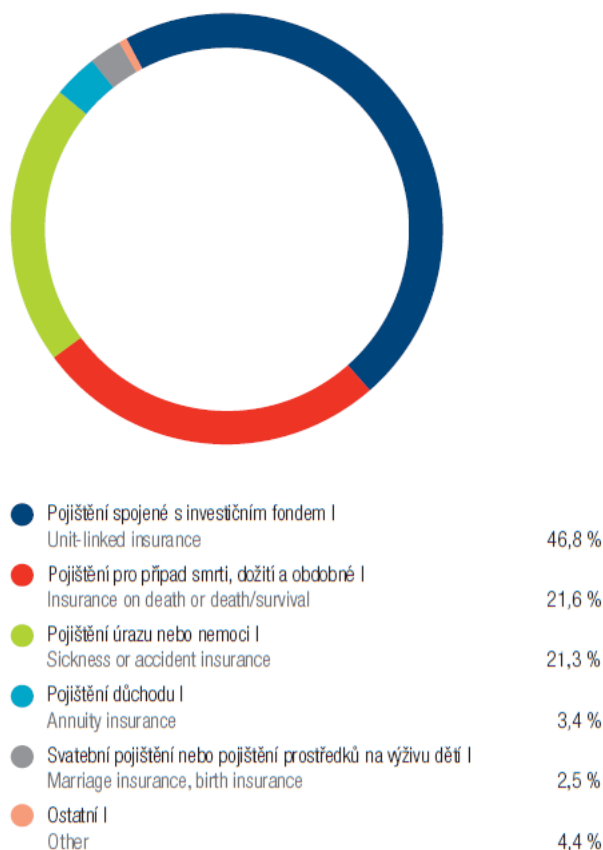
Spořicí složka se zhodnocuje tradičně pomocí technické úrokové míry nebo na základě rozhodnutí pojištěného – pak se jedná o smíšené v kombinaci s investičním. (Ducháčková, 2009)

6.5 Investiční pojištění

Investiční pojištění spojuje dva prvky: Zaprvé ochranu před rizikem úmrtí a jeho finančním dopadem na blízké, včetně dožití se sjednaného věku. A zadruhé investici do podílového nebo podobného investičního fondu, zahrnující obvyklá rizika spojená z investicí peněz na kapitálovém trhu. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Výše pojistného plnění závisí na výnosech z investovaných rezerv pojistného. Investiční riziko zde nese samotný pojistník. Výsledná hodnota naspořených prostředků není předem známa. Klientům přináší vyšší výnosový potenciál za cenu vyššího rizika. Výnosy tak nejsou garantovány a mohou být celkově i negativní. Pojišťovna zde vytváří speciální fondy, které ukládají prostředky do určité kombinace investic. Základními fondy obvykle jsou: akciový fond, fond obligací, peněžní fond státních cenných papírů, fond cizích měn a různé smíšené fondy. Rozdělení mezi jednotlivé fondy určuje alokační poměr. Tento poměr může klientem měnit, a upravovat tak potenciální výnos a riziko spojené s jeho pojistkou. Další výhodou je značná flexibilita jako u pojištění univerzálního. Momentálně patří k preferovaným pojištěním, které je klienty vnímáno jako efektivní alternativní investiční nástroj. (Ducháčková, 2009), (Majtanová, 2006)

Struktura pojistného trhu – životního pojištění
Insurance market structure – life insurance

Obr. 7 Podíl investičního pojištění na předepsaném pojištění
 Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2013

Problém s investičním pojištěním vzniká kvůli asymetrickým informacím mezi pojišťovnou a klienty, kde je produkt nabízen lidem, kteří jsou nekvalifikovaní a rizikově averzní. Při nenaplnění očekávaní zhodnocení vložených prostředků, jsou pak klienti zklamáni. U pojistných instrumentů je na prvním místě pro klienta bezpečnost. Naopak u investičního pojištění je na prvním místě výnosnost a bezpečnost investice je až druhořadé kritériu. Mělo by tak být jasně zdůrazňováno, že se jedná o produkt investiční. Původně tedy bylo produkováno pro úzký segment klientů, těch, kteří za cenu vyššího rizika chtějí dosáhnout vyšších výnosů a těch, kteří jsou nadprůměrně orientováni v instrumentech kapitálových trhů. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

V tomto typu pojištění jsou pro pojišťovnu jediným zdrojem zisku poplatky, jako: poplatek za správu investičních fondů, rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou podílových jednotek, poplatek za správní náklady pro danou smlouvu, poplatek za

odkoupení, poplatek za převod podílových jednotek klienta mezi různými investičními fondy. (Majtanová, 2006)

6.6 Pojistné a pojistná částka

Každý klient, který se rozhodne pro koupi životního pojištění, by si měl nejdříve vytvořit důkladnou analýzu svého finančního rozpočtu. Velikost příjmů a výdajů tvoří nevyhnutelný předpoklad pro stanovení výše pojistné částky.

Přístupy ke stanovení pojistné částky:

- **Příjmový** – podle velikosti příjmu, který můžeme očekávat v průběhu ekonomického života. Od celkového příjmu se odečtou náklady na živobytí a daně. Výpočtem je suma, kterou požadujeme na pojištění.
- **Výdajový** – výdaje rodiny v průběhu životního cyklu. Pojištění by mělo spíše pokrývat výdaje než příjem. (Majtanová, 2006)

V současnosti neexistuje jednotný názor odborníků na stanovení velikosti pojistné částky. Výše pojistné částky by měla odpovídat obecně určitému násobku ročního čistého příjmu pojištěné osoby (zejména pokud vyživuje další osoby v rodině) a velikosti nesplaceným závazkům. (Ducháčková, 2009)

Různí autoři doporučují různé násobky ročního příjmu (respektive výdajů) klienta. Podle Majtanové (2006) se násobky podle různých autorů pohybují v rozpětí 2 až 20 násobku, přičemž dvojnásobek se považuje za minimální velikost pojistné ochrany. Důvodem se uvádí, že v reálném životě trvá minimálně 2 roky, než se blízcí adaptují na nové výrazně změněné životní podmínky.

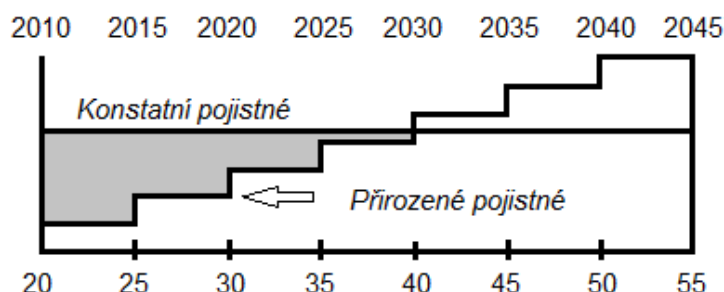
Ducháčková a Dahněl (2010) pak uvádí, že sjednaná pojistná částka pro případ smrti i pro případ dožití se sjednaného věku by měla činit minimálně 4 násobek ročního příjmu.

Ducháčková pak ve své druhé knize (2009) specifikuje, že obvyklý je 10 násobek ročního příjmu ve světě a v ČR je doporučován 5 až 7 násobek ročního příjmu. Výpočet vychází ze struktury příjmů a výdajů rodiny a předpokládaného počtu let, které by mělo pojistné plnění zabezpečit.

5 násobek pak doporučuje i Česká asociace pojišťoven a 2 násobek pak uvádí jako naprosté minimum. Pokud člověk splácí hypotéku nebo jiný úvěr, měla by pojistná částka činit celou výši závazku. Dodává, že každý má jiné potřeby a jiné závazky, které potřebuje krýt a je tedy potřeba pojistné pro každého vyhodnotit individuálně. Tímto stanoviskem se bude řídit i tato práce. (ČAP in Janda, 2013)

V životním pojištění je důležité brát v úvahu věk. Když zemře mladý člověk, jeho rodina ztratí budoucí životní příjmy - lidský kapitál. V mládí je pravděpodobnost ztráty nízká, ale případná relativní hodnota ztráty je velmi vysoká (budoucí příjmy 30 letého muže mohou být v řádech milionů.) Naopak ve stáří je pravděpodobnost ztráty vysoká, ale je relativně nízké hodnoty. Při utváření životního pojištění je potřebné zvažovat tato dvě rizika: pravděpodobnost ztráty a relativní hodnota. (Majtanová, 2006)

S věkem tedy roste pravděpodobnost úmrtí. Měla by tedy růst pojistná částka, ta ale může být sjednána konstantně tak, že ze začátku klient platí více, než odpovídá pravděpodobnosti úmrtí. Pojišťovna pak tuto pojistnou rezervu čerpá v druhé části pojistné doby. (Ducháčková, 2010)

Obr. 8 Konstantní a přirozené pojistné
Zdroj: Majtanová (2006)

Z grafu je zřejmé, že u konstantního pojistného platí pojištěný v určitém období větší pojistné než je nutné na pokrytí jeho rizik a od určitého období pak méně, než je jeho riziko (vyšší pravděpodobnost úmrtí ve vyšším věku). (Majtanová, 2006)

Konstantní pojistné je typické pro klasické rizikové pojištění. Naopak přirozené pojistné, tj. takové, které se s každým rokem mění (roste) a kopíruje tak pravděpodobnost úmrtí je typické pro investiční životní pojištění. Pojišťovna každý měsíc vypočte na základě aktuálního věku, pojistné částky a platného sazebníku rizikové pojistné (kryjící rizikovou složku). To pak strhne z podílového účtu klienta. (Korejs, 2011)

6.6.1 Kalkulace pojistného

Výpočet netto pojistného v životním pojištění vychází z principu ekvivalence: jeho velikost by měla pokrýt budoucí pojistné plnění. Životní pojištění se řadí mezi pojištění dlouhodobé, kde má významnou úlohu faktor času. Je potřeba také zohlednit inflaci. To je ošetřeno pomocí každoroční valorizace. Dalším faktorem je pravděpodobnost vzniku rizika. (Majtanová, 2006), (Ducháčková, 2009)

Cenu pojistného pak podle Majtanové (2006) lze vypočítat následujícím vzorcem:

$$\text{Brutto pojistné (cena)} = \text{netto pojistné} + \text{kalkulované správní náklady}$$

Velikost netto pojistného je tvořena těmito faktory:

- Velikost dohodnuté pojistné částky.
- Velikost technické úrokové míry (ta zaručuje minimální zhodnocení vložených prostředků, stanovuje ji pojišťovna).

- Pravděpodobnost realizace rizika úmrtí nebo dožití (vychází se z faktorů, které riziko ovlivňují: věk, délka pojistné doby, pohlaví, zdravotní stav a další). (Majtanová, 2006),(Ducháčková, 2009)

Jedním z nejdůležitějších faktorů pro stanovení pojistného jsou úmrtnostní tabulky. Řeší otázku spravedlivého pojistného. (Osoba, která má 20 let a pojistní se na dobu 20 let má nižší pravděpodobnost úmrtí než 35 letá osoba se stejnou pojistnou dobou.) Úmrtnostní tabulky se sestavují rozdílně pro muže a ženy, protože hodnoty pravděpodobnosti dožití jsou pro každé pohlaví různé. (I v případě že v současném období se realizují výpočty unisex úmrtnostních tabulek, na základě kterých se dokazuje, že v životním pojištění má jejich použití, vzhledem na různou délku života u každého pohlaví, negativní dopad na výšku pojistného u pojištění žen.) Pojistné bývá stanoveno buďto v absolutní hodnotě z kalkulačního vzorce nebo vyjádřeno pomocí procentní sazby. Kromě základních předpokladů (míra nebezpečí a hodnota) musí pojišťovatel stanovit pojistné tak, aby bylo konkurenceschopné. (Majtanová, 2006), (Vávrová, Stuchlík, Doložilková, 2001)

Správné náklady se nejčastěji člení následovně:

- Počáteční jednorázové náklady (uzavření smlouvy, provize, vstupní lékařská prohlídka atd.).
- Běžné správné náklady (náklady v průběhu pojištění: administrativa, informační systém, pronájem budov, korespondence atd.).

Nejčastěji se započítávají jako procento z pojistné částky.

- Inkasní náklady (náklady v souvislosti s inkasem pojistného).

Taktéž jsou kalkulovány z pojistné částky.

- Náklady na výplatu důchodu (pouze při důchodových pojištěních). (Majtanová, 2006)

Pojistné může být placeno jednorázově (zaplaceno najednou) nebo běžně (placeno opakovaně na začátku dohodnutých období). (Ducháčková, 2009)

6.7 Význam a výhody životního pojištění

1. Krytí rizika úmrtí

Zabezpečení pozůstalých a krytí úvěrů. Současně spojeno s navazujícími riziky neživotního charakteru. Občanovi nebo podnikatelskému subjektu je s pomocí zdrojů z pojištění umožněno dostat se na takovou úroveň, kterou měl před pojistnou událostí.

2. Spoření na stáří, doplňuje systém státního důchodového pojištění

Současný rychlý rozvoj životního pojištění v bohatých tržních ekonomikách je aktuálně podněcován závažnými problémy státních penzijních systémů, které stále hůře zvládají demografický šok z rychlého stárnutí populace a stagnujícího koeficientu porodnosti. Komerční životní pojištění prokazuje schopnost

odlehčit tlaku na státní výdaje. Právě doporučení ohledně vyšší míry vlastního podílu postarání se o sebe pro postaktivní období života vede k boomu komerčního životního a důchodového pojištění.

3. Investiční nástroj

Životní pojištění je spoření s výnosem. Vytváří specifickým způsobem úspory. Podoba závisí na konkrétním typu.

4. Dobře fungující životní pojištění (investiční trh) má pozitivní vliv na celou ekonomickou rovnováhu

5. Úspory v technických rezervách slouží jako zdroj pro střednědobé a dlouhodobé investice

ŽP lze tedy chápat jako finanční instrument: peníze od klientů mohou pojišťovny díky značnému časovému rozdílu mezi postupnou dobou a konečnou výplatou pojistné částky investovat zpět do ekonomiky a tak pozitivně působit na hospodářský růst.

6. Regulace škod

Pojišťovatelé mají zájem na snižování frekvence a závažnosti škod.

7. Antiinflační charakter díky odkladu spotřeby prostřednictvím placení pojistného

8. Zdanění výnosů pojišťoven má přínos pro státní rozpočet (Majtanová, 2006), (Duchačková, Dahněl, 2010)

6.7.1 Podpora ze strany státu

Novela zákona o dani z příjmu z roku 2000 podpořila životní pojištění. Daňová podpora se uplatňuje ve formě možnosti odpočtu placeného pojistného ze základu daně z příjmu. A to jak u pojištěného, tak u zaměstnavatele, pokud přispívá zaměstnanci. Zaměstnanec si může při splnění podmínek odečíst až 12 000 korun ročně. Zaměstnavatel pak až 30 000 korun ročně. (Duchačková, 2009)

Počátkem roku 2015 pak vstoupila v účinnost novela zákona o daních z příjmů, která zpřísnuje podmínky daňového zvýhodnění soukromého životního pojištění. Hlavní změnou je, že pokud má být pojistné za toto pojištění (včetně případných příspěvků zaměstnavatele) i nadále daňově zvýhodněné, nesmí pojistná smlouva umožňovat provádění tzv. mimořádných výběrů z pojistné smlouvy. Pokud se klient rozhodne daňové výhody nadále využívat a přesto provede mimořádný výběr, bude muset dodanit všechny osvobozené příspěvky zaměstnavatele poskytnuté po 1. 1. 2015, a to 10 let nazpět – počínaje rokem 2015. (Novela zákona..., 2015)

Duchačková a Dahněl (2010) pak na příkladu demonstruje, že částka 12 000 ročně je nedostatečná: Pokud si 40letý muž založí kapitálové životní pojištění a ročně bude přispívat 12 000 korun až do svých 60 let, bude jeho pojistná částka činit cca 300 000 (podle podmínek konkrétního produktu). Průměrná mzda v roce 2014 dosáhla výše 25 686 Kč. Pokud budeme brát 4 násobek ročního pří-

jmu, dostaneme se na částku cca 1 200 000. Daňová úleva tak pokrývá zhruba jednu čtvrtinu. (Průměrné mzdy..., 2015)

7 Připojištění

V dnešní době je k životnímu pojištění nabízeno mnoho připojištění, kryjící neživotní rizika. V práci bude vybráno a rozebráno několik nejzávažnějších.

7.1 Pojištění invalidity

Pojištění invalidity umožňuje akumulovat prostředky i v době, kdy by to formou spoření nebylo možné, nebo to neúměrně zatížilo rodinný rozpočet. Nárok na plnění si každá pojišťovna stanovuje jinak. Často nárok vzniká v případě přiznání invalidního důchodu III. stupně za státního důchodového pojištění. V některých případech pojišťovny plní dokonce i v případech invalidity nižších stupňů. Většinou pojišťovny definují invaliditu stejným způsobem jako stát, ale vyžadují si právo kontroly zdravotního stavu lékařem pojišťovny. Jiné pojišťovny si definici invalidity stanovují sami podle vlastních (přísnějších) kritérií. Některé pojišťovny uznávají pouze invaliditu vzniklou úrazem, většina ale uznává jak invaliditu vzniklou úrazem tak invaliditu následkem nemoci. V důsledku nemoci se však často vyžaduje, aby k jejímu přiznání došlo až po určité čekací době – obvykle po dvou letech od počátku pojištění. Tato doba se ale neuplatňuje u invalidity způsobené úrazem. Plnění obvykle zajišťuje výplatu sjednané pojistné částky. Ta může být vyplacena jednorázově nebo v několika splátkách. Běžná je i doživotní výplata dávky nebo častěji výplata do vzniku nároku na starobní důchod. Existuje zde takzvané progresivní plnění, kdy například při invaliditě III. stupně je vyplacena celá částka a při invaliditě stupně II. částka poloviční. České pojišťovny nejčastěji doporučují pojistnou částku ve výši 1,5 násobku pojistné částky nastavené pro případ úmrtí. Při invaliditě III. stupně 60 - 80 % předchozích příjmů a v případě úplné bezmocnosti pak měsíční čistý příjem minimálně 30 000 Kč. ČAP žádné oficiální doporučení nestanovuje. (Životní pojištění, 2002), Šídlo (2010)

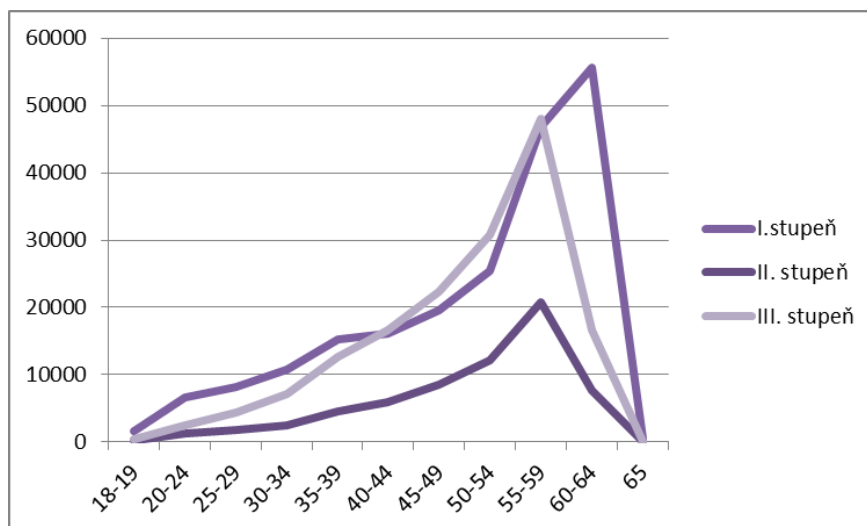
Aktuálně je míra poklesu pracovní schopnosti rozlišována podle zákona na tři základní stupně:

- I. stupeň – jestliže pracovní schopnost člověka poklesla nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %.
- II. stupeň – jestliže pracovní schopnost člověka poklesla nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %.
- III. stupeň – jestliže pracovní schopnost člověka poklesla nejméně o 70 %.
(Podoba, Troščák, 2012)

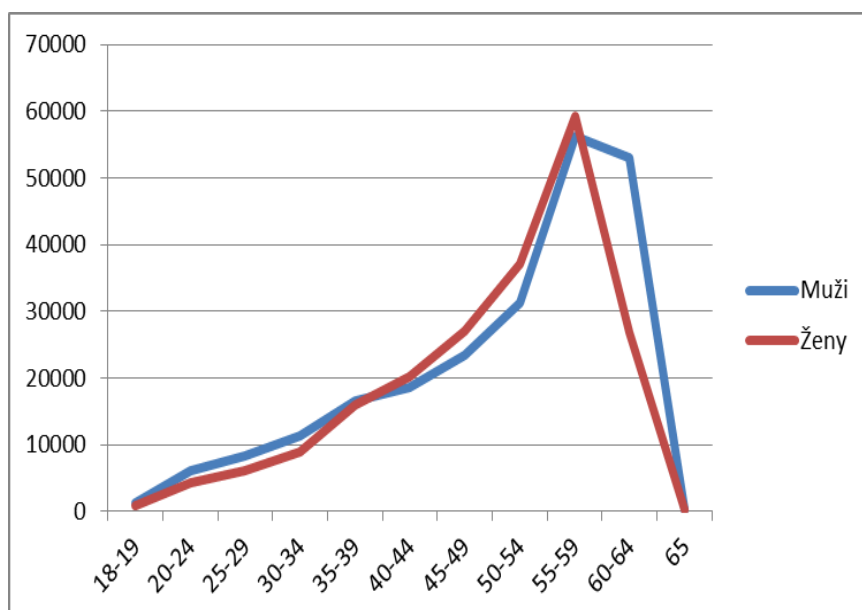
7.1.1 Pravděpodobnost invalidity

V roce 2013 bylo vyplaceno ze státního rozpočtu celkem 433 414 invalidních důchodů na všechny stupně invalidity. Z toho pak 226 310 (52 %) mužům a 207 104 (48 %) ženám. Pravděpodobnost realizace rizika postupně s věkem roste, ale v pozdějším věku je invalidní důchod nahrazen důchodem starobním. Nejvíce inva-

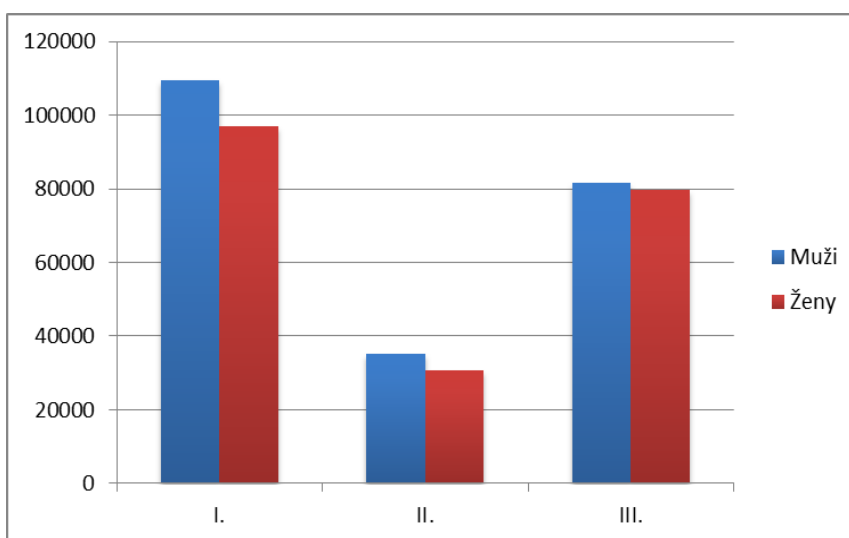
lidních důchodů bylo vyplaceno lidem ve věku 50 až 54 let. Z následujících grafů je zřejmé, že nejvíce vyplacených důchodů je na invaliditu I. stupně a nejméně pak na invaliditu stupně II. Celkově ve všech stupních převládá invalidita mužů nad invaliditou žen. (Zdravotnická ročenka ČR, 2014)

Obr. 9 Vyplacené invalidní důchody podle věku a stupně invalidity
Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

Obr. 10 Vyplacené invalidní důchody všech stupňů podle věku a pohlaví
Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

Obr. 11 Vyplacené invalidní důchody podle pohlaví a stupně invalidity
Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

Celková pravděpodobnost invalidity III. stupně je u mužů mezi 20 až 50 lety přibližně 17 % u žen pak 7,5 %. Invalidita nižších stupňů je pak společně ještě o něco pravděpodobnější. Ve srovnání s pravděpodobností úmrtí je tedy invalidita značně vyšší. (Šídlo, 2010)

Tab. 6 Srovnání pravděpodobnosti úmrtí a pravděpodobnosti invalidity

	Pravděpodobnost úmrtí mezi 20 a 50 lety	Pravděpodobnost invalidity III. stupně mezi 20 a 50 lety
Muži	14 %	17 %
Ženy	5 %	7,5 %

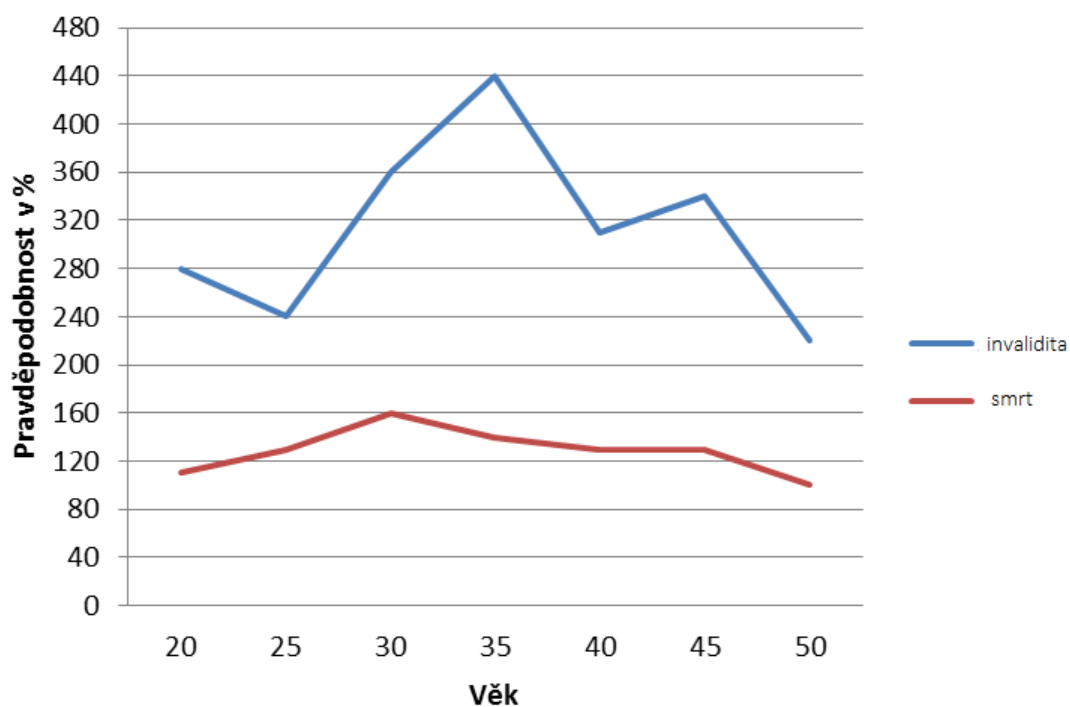
Zdroj: Zpracováno podle Šídla (2010)

Tab. 7 Srovnání pravděpodobnosti úmrtí a pravděpodobnosti invalidity

	Pravděpodobnost úmrtí mezi 20 a 60 lety	Pravděpodobnost invalidity (obecné) mezi 20 a 60 lety
Muži	6,5 %	13 %
Ženy	2,5 %	8 %

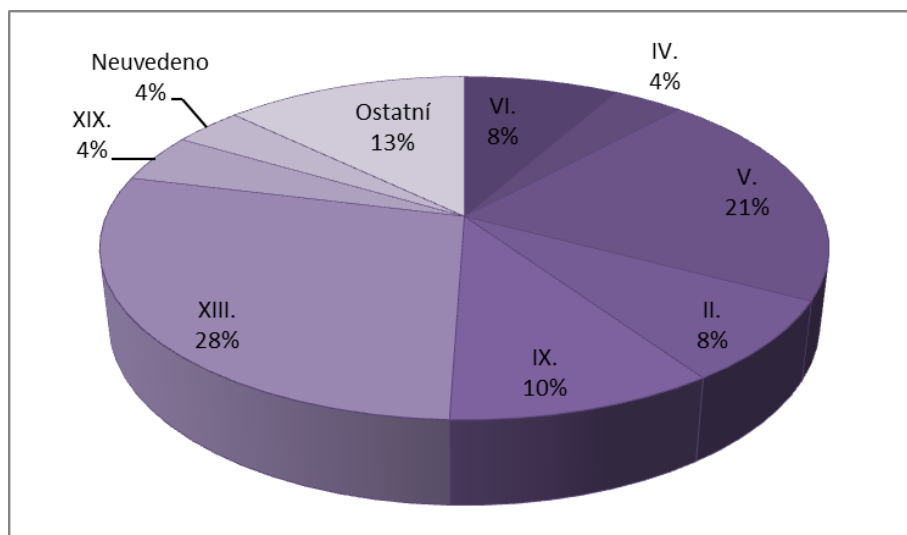
Zdroj: Zpracováno podle Šídla (2010)

Následující graf ukazuje pravděpodobnost plné invalidity vyjádřené procentem pravděpodobnosti úmrtí. U mužů je vyšší maximálně o 60 % u žen pak kvůli nízké úmrtnosti může být až 4násobně vyšší.

Obr. 12 Pravděpodobnost plné invalidity jako % pravděpodobnosti úmrtí
Zdroj: Šídlo (2010)

Na dalším grafu je znázorněn počet vyplacených invalidních důchodů podle příčin.

Obr. 13 Vyplacené invalidní důchody podle příčin
Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně
V. Poruchy duševní a poruchy chování

IX. Nemoci oběhové soustavy

II. Novotvary

VI. Nemoci nervové soustavy

IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek

XIX. Poranění a otravy = úrazy

Ostatní nemoci tvořící samostatně malé procento jsou například nemoci trávicí a dýchací soustavy nebo nemoci ucha a oka.

Nejčastější příčinou jsou tedy nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně. Celkově v roce 2013 bylo z tohoto důvodu vyplaceno 122 781 důchodů. Z toho 64 418 (53 %) na invaliditu III. stupně 35 919 (29 %) na invaliditu I. stupně a 22 383 (18 %) na invaliditu II. stupně. Druhou nejčastější příčinou jsou poruchy duševní a poruchy chování, které ale mají dopad především na invaliditu I. stupně a to z celých 69 %. Další častou příčinou jsou pak, stejně jako v případě úmrtí, nemoci oběhové soustavy. Ty mají také největší dopad na invaliditu I. stupně a to z 52 %. Úrazy, které většina obyvatel považuje za hlavní příčinu, tvoří ale jen necelá 4 %. (Zdravotnická ročenka, 2014)

Část invalidních důchodců stále pracuje a je schopná si nadále přivydělávat. Bohužel zatím nejsou k dispozici přesná aktuální data, ale podle Analýzy ČSÚ (2012) pracovalo v ČR v roce 2011 celkem 84 500 invalidních důchodců. Z toho pak 11 300 při invaliditě III. stupně a zbylých 73 200 v invaliditě stupně I. a II. Podle Zdravotnické ročenky ČR (2012) pak v tomto období bylo celkem 227 640 invalidních důchodců III. stupně a 217 393 invalidních důchodců stupně I. a II. Z toho vyplývá, že pracovalo okolo 5 % invalidních důchodců III. stupně a 34 % invalidních důchodců nižších stupňů. Průměrně invalidní důchodci odpracovali týdně 24,1 hodin ve III. stupni a 28,2 hodin v dalších stupních invalidity. Celkově více pracují invalidé muži než ženy.

7.1.2 Vliv na životní standard

Invalidní důchod vyplácený státem se skládá ze základní výměry, která činí momentálně 2 400 korun a z procentní výměry odvíjející se od hrubé mzdy, která se nazývá osobní vyměřovací základ.

Následující tabulka zobrazuje orientační částky důchodu podle výše mzdy. Nejvíce invalidních důchodů je vypláceno lidem ve věku 50 až 54 let. Proto je počítáno z 25 lety započtené doby. Částky se vztahují k roku 2015.

Tab. 8 Invalidní důchod v závislosti na výši příjmu

Hrubá měsíční mzda v Kč	Čistá měsíční mzda v Kč	Měsíční invalidní důchod I. stupně v Kč	Měsíční invalidní důchod II. stupně v Kč	Měsíční invalidní důchod III. stupně v Kč
10 000	8 900	3 650	4 275	6 150
15 000	12 405	3 971	4 756	7 112
20 000	15 850	4 134	5 000	7 600
25 000	19 295	4 296	5 244	8 087
30 000	22 740	4 459	5 488	8 575
35 000	26 185	4 621	5 731	9 062
40 000	29 630	4 784	5 975	9 550
50 000	36 520	5 109	6 463	10 525
75 000	53 745	5 921	7 681	12 962
100 000	70 970	6 734	8 900	15 400
150 000	102 372	6 943	9 214	16 028
200 000	133 322	6 943	9 214	16 028
400 000	257 122	6 943	9 214	16 028

Zdroj: Zpracováno podle Invalidní důchod v roce 2015

Průměrný invalidní důchod byl v roce 2013: I. stupeň celkem 5 989 Kč, z toho muži 6 305 Kč a ženy 5 856 Kč. II. stupeň celkem 6 675 Kč, z toho muži 6 961 Kč a ženy 6 338 Kč. III. stupeň celkem 10 245 Kč, z toho muži 10 676 Kč a ženy 9 730 Kč. (Průměrná měsíční výše..., 2014)

7.2 Pojištění denní dávky při pracovní neschopnosti

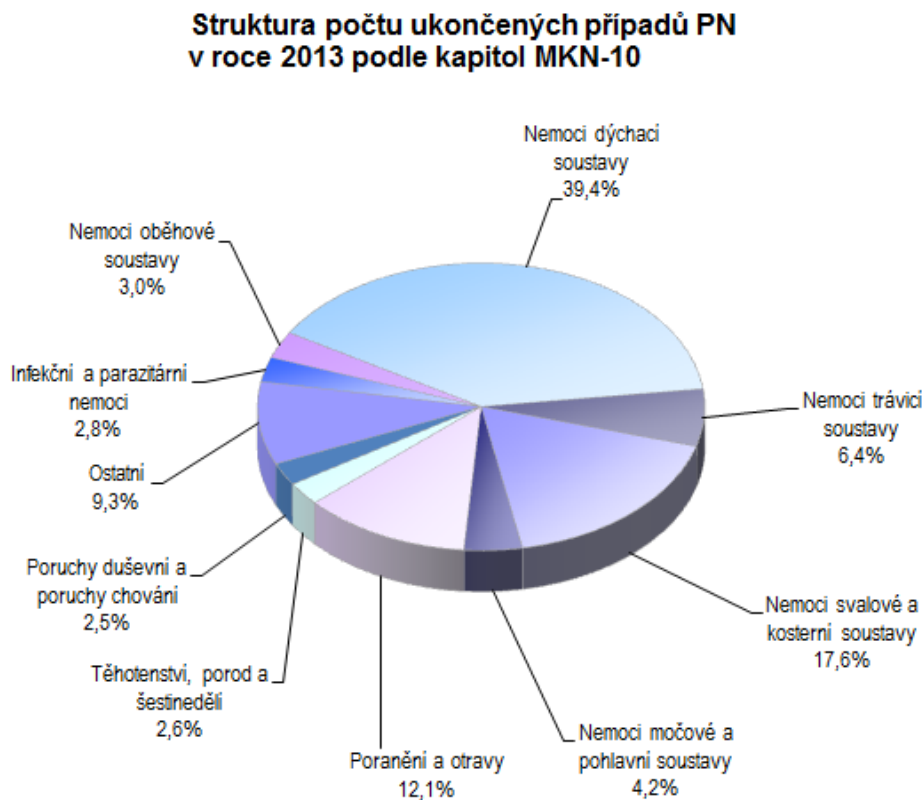
Úkolem je omezit pokles příjmů v době trvání pracovní neschopnosti (PN), způsobený nízkými dávkami ze státního nemocenského pojištění. Pojišťovna, po uplynutí určité předem dohodnuté doby, vyplácí za každý den trvání pracovní neschopnosti dohodnutou částku. (Životní pojištění, 2002)

Dohodnutá doba, po jejímž uplynutí se dávka vyplácí, se nazývá karenční doba a nezapočítává se do dnů pracovní neschopnosti, za které pojišťovna plní. Karenční dobu je možné při uzavření pojistné smlouvy zvolit. Většinou se pojištění uzavírá s délkou karenční doby 8, 15, 22, 29, 36, 60 nebo 90 dní. Pojišťovna také stanovuje čekací dobu – doba od uzavření pojištění, kdy pojištěný nemá nárok na vyplácení při vzniku pojistné události. Ta je obvykle 2 až 3 měsíce. A maximální délku léčby jednotlivých onemocnění. Pokud budete v pracovní neschopnosti déle než je tato mez, pojišťovna proplatí jen tolik dní, kolik činí maximum. Pojišťovny nejčastěji proplácí maximálně v délce jednoho roku. Stejně jako v případě invalidity některé pojišťovny uznávají definici pracovní neschopnosti stejně jako stát a to potvrzením od lékaře, jiné mají pravidla posuzování vlastní. (Pojištění denní dávky..., 2015), (Šídlo, 2010)

7.2.1 Praviděpodobnost pracovní neschopnosti

V roce 2013 bylo celkem 1 331 000 ukončených případů pracovní neschopnosti. Z toho lehce převládá pracovní neschopnost žen nad muži.

Následující graf zobrazuje nejčastější důvody pracovní neschopnosti.

Obr. 14 Struktura pracovní neschopnosti podle příčin

Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2013

Nejčastější příčinou jsou nemoci dýchací soustavy a nemoci soustavy svalové a kosterní. Následkem úrazů je pak způsobeno 12,1 % případů pracovní neschopnosti. Následující tabulka pak dále specifikuje pracovní neschopnost následkem úrazu.

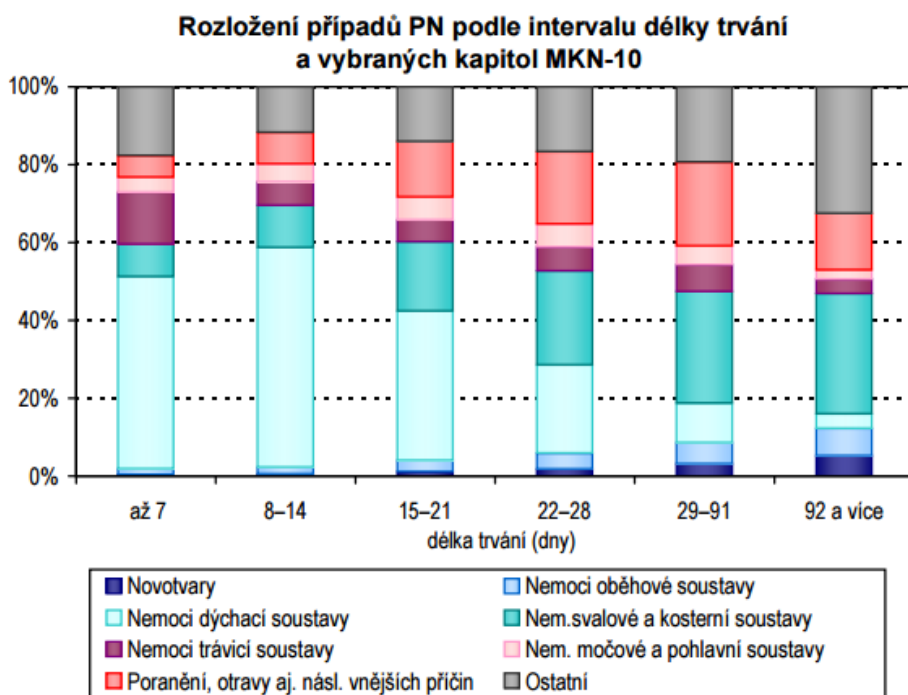
Tab. 9 Hlášené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz

	Nemoc	Pracovní úrazy	Ostatní úrazy
Muži	83 %	5 %	12 %
Ženy	92 %	2 %	6 %
Celkem	88 %	3 %	9 %

Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

Nemoci dýchací soustavy jsou sice příčinou nejvíce pracovních neschopností, ale délka jejich trvání je průměrně 16 dnů. V celkovém počtu prostonaných dnů v pracovní neschopnosti činil jejich podíl 14,6 %. Naopak nemoci svalové a kosterní soustavy mají za následek ve většině případů dlouhodobou pracovní neschopnost. Průměrná délka v roce 2013 byla 67 dní. V celkovém počtu prostonaných dnů dosahují nemoci svalové a kosterní soustavy dlouhodobě prvenství a v roce 2013 jejich podíl na počtu prostonaných dnů činil 28,5 %. Podíl dnů prostonaných v pracovní neschopnosti pro poranění a otravy, tedy třetí nejčastější příčiny, činil 15 % všech prostonaných dní. Nejdelší průměrnou délku trvání jednoho případu měli v roce 2013 se 120 dny pojištěnci s novotvary. (Zdravotnická ročenka, 2014)

Pro lepší představu pak ukázka následujícího grafu.

Obr. 15 Pracovní neschopnost podle délky trvání a příčin

Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2012

Průměrná lidé v pracovní neschopnosti zůstávají 44 dní.

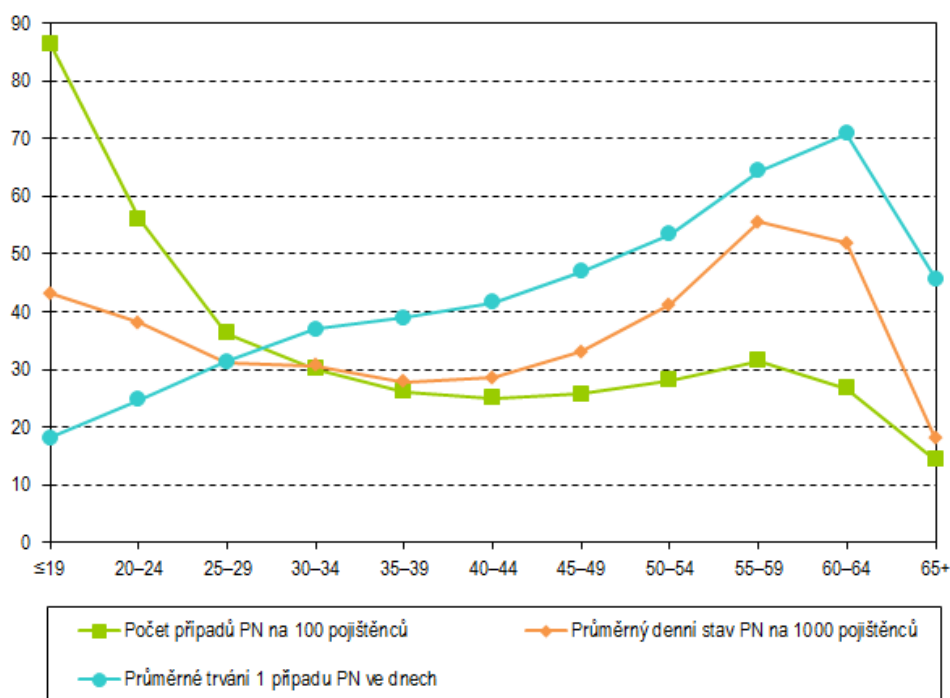
Tab. 10 Průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti ve dnech

	Nemoc	Pracovní úrazy	Ostatní úrazy	Celkem
Muži	40	55,53	52,96	42,35
Ženy	44,47	56,15	58,56	45,52
Celkem	42,45	55,72	54,89	44

Zdroj: Zpracováno podle Zdravotnické ročenky ČR 2013

Pracovní neschopnost je problémem především u starších lidí, protože roste průměrné trvání jednoho případu.

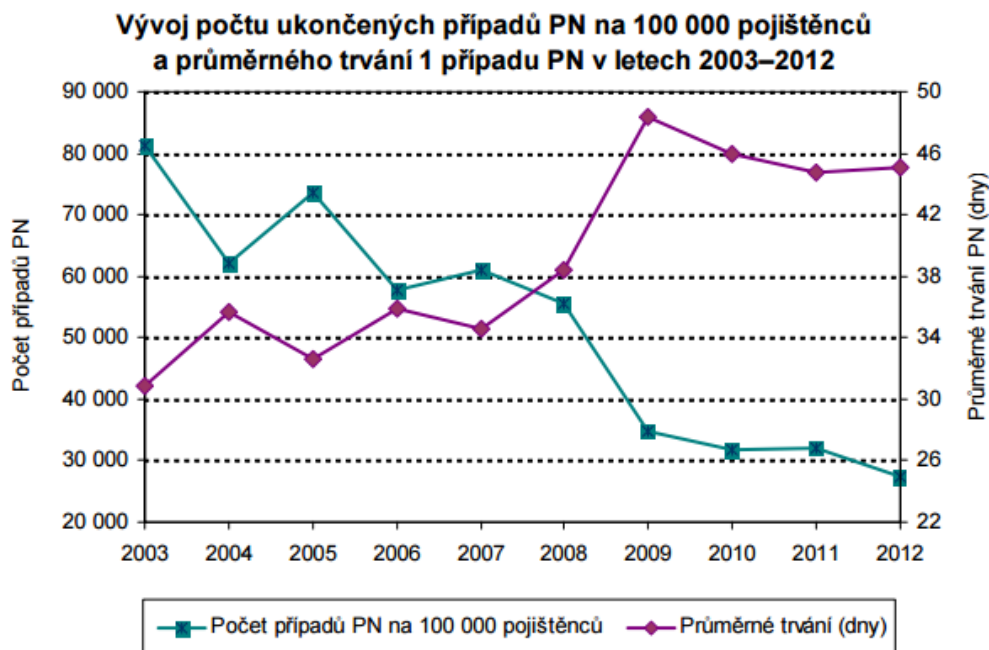
**Ukazatele pracovní neschopnosti dle věku
v roce 2013**

Obr. 16 Ukazatele pracovní neschopnosti dle věku

Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2013

Průměrná délka trvání má celkově růstovou tendenci, jak můžeme vidět z následujícího grafu. Naopak počet případů nemocenské se v čase snižuje.

Obr. 17 Vývoj počtu případů a průměrného trvání nemocenské
Zdroj: Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2012

7.2.2 Vliv na životní standard

Dávky pracovní neschopnosti jsou vypláceny následovně:

- Po dobu prvních 14 kalendářních dnů PN zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci náhradu mzdy nebo platu podle zákoníku práce, a to za pracovní dny od 4. pracovního dne (při karanténě od 1. dne) PN. A to ve výši 60 % z vyměřovacího základu a platí se pouze za pracovní dny.
- Od 15. kalendářního dne do konce trvání PN je vypláceno nemocenské (dávka nemocenského pojištění), maximálně však 380 kalendářních dnů. Výše nemocenského za kalendářní den činí 60 % denního redukovaného vyměřovacího základu – ten se vypočítá z úhrnu započitatelných příjmů zpravidla za posledních 12 kalendářních měsíců.
- Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) však pro získání nároku na nemocenské musí být účastna dobrovolného nemocenského pojištění OSVČ alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti. (Nemocenské pojištění..., 2015)

Následující tabulka zobrazuje, jakou můžeme očekávat nemocenskou v závislosti na výši hrubé mzdy. V tabulce je počítáno od 15. dne dále, kvůli náhradám mzdy od zaměstnavatele prvních 14 dní.

Tab. 11 Nemocenská v závislosti na výši příjmu

Hrubá měsíční mzda v Kč	Čistá měsíční mzda v Kč	Měsíční nemocenská při 30 dnech PN (počítáno od 15. dne) v Kč	Denní sazba v Kč
10 000	8 900	5 340	178
15 000	12 405	8 010	267
20 000	15 850	10 680	356
25 000	19 295	13 320	444
30 000	22 740	15 480	516
35 000	26 185	17 250	575
40 000	29 630	19 020	634
50 000	36 520	20 880	696
75 000	53 745	25 320	844
100 000	70 970	26 370	879
150 000	102 372	26 370	879
200 000	133 322	26 370	879
400 000	257 122	26 370	879

Zdroj: Zpracováno podle Nemocenské pro rok 2015

7.2.3 OSVČ

Osoby výdělečně činné pracující na živnostenský list mají pak ještě trochu jiné podmínky. Nemocenské pojištění je dobrovolné a prvních 14 dní pracovní neschopnosti, u kterých zaměstnavatel vyplácí náhrady mzdy zaměstnavatel, OSVČ nedostane nic. Výše nemocenské v dalších dnech odpovídá placeným zálohám na sociální pojištění. Odvíjí se od výše měsíčního vyměřovacího základu (= 50 % příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení). Minimální vyměřovací základ pro nemocenské pojištění je v roce 2015 pro OSVČ stanoven na 5 000 Kč. Minimální měsíční platba tedy odpovídá 2,3 % z pěti tisíc korun, tedy 115 Kč měsíčně. Nelze-li určit maximální měsíční vyměřovací základ z naposledy podaného přehledu, rovná se polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok. Tj. v roce 2015, částka $13\,306 \text{ Kč} \cdot 2,3 \% = 306 \text{ Kč}$. (Kalkulačka nemocenská..., 2014), (Nejčastější dotazy OSVČ, 2015)

Následující tabulka zobrazuje výši nemocenské dávky podle vyměřovacího základu.

Tab. 12 Výše nemocenské dávky OSVČ

Měsíční vyměřovací základ v Kč	Měsíční platba na nemocenské pojištění v Kč	Nemocenská za 30 dní v Kč	Denní dávka nemocenské v Kč
5 000	115	1 424	89
10 000	230	2 848	178
15 000	345	4 272	267
20 000	460	5 696	356
40 000	920	10 032	627
60 000	1 380	11 920	745
100 000	2 300	13 712	857
150 000	3 450	13 712	857

Zdroj: Zpracováno podle Kalkulačka nemocenská OSVČ 2014

Při platbě vyšší než 1 813 Kč měsíčně se již nemocenské kvůli redukčním hranicím nezvedá.

Při nízkých odvodech je pak nemocenská velmi nedostatečná. Při vyšších odvodech se pak naopak vyplatí tuto částku raději investovat do soukromého životního pojištění, které je variabilnější. A při měsíční částce 1 000 korun lze zajistit dostatečnou pojistnou ochranu na míru.

Problémem je například to, že pokud si OSVČ neplatí nemocenskou minimálně 2 roky, nemá nárok ani na peněžitou pomoc v mateřství. U pracovní neschopnosti jsou podmínkou 3 kalendářní měsíce. (Nejčastější dotazy OSVČ, 2015)

7.3 Pojištění závažných onemocnění

Toto pojištění má pomoci při pokrytí nákladů spojených s léčením, rehabilitací, zčásti nahradit snížený příjem nebo zajistit potřebné ošetřování. (Životní pojištění, 2002)

Plnění nastává, pokud dojde k diagnostikování některé z vyjmenovaných chorob uvedených v pojistných podmínkách. Například infarkt myokardu, cévní mozková příhoda, rakovina, slepota, hluchota, encefalitida, transplantace životně důležitých orgánů atd. Je pak vyplacena sjednaná pojistná částka nebo její násobek. (Majtanová, 2006)

Do výluk pak nejčastěji patří duševní nemoci, nemoci geneticky získané po rodičích, rakovina kůže, nemoci vlivem alkoholu a návykových látek, vlivem viru HIV nebo se neplní, pokud k nemoci došlo třeba 2 roky před sjednáním smlouvy nebo nemoc již propukla v minulosti a vědělo se o ní. Pojišťovny také uplatňují tzv. čekací dobu, to je doba od uzavření smlouvy (obvykle 2 - 6 měsíců), kdy v případě diagnostikování nemoci pojišťovna neplní. Druhým termínem je doba přežití. Každá nemoc má stanovený počet dní, který pacient musí přežít po diagnóze. Například po infarktu musí žít nejméně 30 dní, jinak pojišťovna nebude plnit. (Krejčí, 2013)

Nejčastějšími závažnými onemocněními v České republice jsou čtyři následující: rakovina, mrtvice, infarkt a ledvinové selhání. Uvedené nemoci tvoří téměř 80 % všech závažných onemocnění. (Osmdesát..., 2012)

To vyplývá i z uvedených statistik. Nemoci jsou hlavní příčinou u všech typů rizik. Smrt pak nejčastěji způsobují nemoci oběhové soustavy a novotvary, a to až ze 70 %.

7.4 Úrazové pojištění

Úrazové pojištění je možné sjednat k většině rezervotvorných životních nebo důchodových pojištění. Je však možné je uzavřít také samostatně nebo jako připojištění u některých jiných pojištění.

Definici úrazu dříve stanovoval zákon o pojistné smlouvě jako: neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly, anebo neočekávané a nepřerušované působení vysokých nebo nízkých vnějších teplot, plynů, par, záření, jedů, nezávisle na vůli pojištěného, ke kterému došlo během trvání soukromého pojištění, a kterým bylo pojištěnému způsobeno poškození zdraví nebo smrt. S platností nového občanského zákoníku z roku 2014, je věcí smluvních stran a jeho stanovení tedy záleží na pojišťovně. Obvykle se ale drží tohoto nebo podobného znění. (Česko, 2004)

Úrazové pojištění zahrnuje:

- Pojištění pro případ **smrti následkem úrazu**.

V tomto případě je vyplaceno pojistné plnění vyplývající jak z úrazového tak z vlastního životního pojištění.

- Pojištění pro případ **trvalých následků úrazu (TNÚ)**.

U trvalých následků záleží na jejich rozsahu. (například snížení funkčnosti ruky nebo nohy) a podle toho pojišťovna plní určité procento ze sjednané částky. Rozsah stanovuje lékař ve spolupráci s odborným pracovníkem pojišťovny.

Orientační procento plnění za trvalé následky úrazu může vypadat například takto: ztráta zraku u obou očí 100 %, ztráta jednoho oka 25 %; ztráta sluchu obou uší 40 %, jednoho ucha 15 %; ztráta hlasu 25 %; ztráta ruky v zápěstí 42 % levá a 50 % pravá; ztráta palce na pravé ruce 18 % a na levé 15 %; ztráta dolní končetiny v kyčelním kloubu 50 %; ztráta všech prstů nohy 15 %, palce 10 %.

- Čas nevyhnutelného **léčení** následků úrazu nebo **denního odškodného po dobu pracovní neschopnosti** následkem úrazu.

Tato složka má částečně nahradit ušlý příjem nebo případné zvýšené náklady v souvislosti s úrazem. V obou případech je obvykle stanovena doba, od které se pojistné plnění poskytuje (například pokud léčení přesáhne dobu 14 dnů). (Životní pojištění, 2002), (Majtanová, 2006), (Šikl, 2005)

Některé pojišťovny v zájmu svých klientů kladou zvláštní důraz na výši odškodnění tím, že zvyšují pojistné plnění. Takzvané progresivní pojistné plnění spočívá

v tom, že při ohodnocení trvalých následků se pojistná částka násobí. Při standardním progresivním plnění se při 25, 50 nebo 75 % se vyplácí dvojnásobné, trojnásobné nebo čtyřnásobné plnění. Procenta a násobky se mohou u různých pojišťoven lišit. Některé pojišťovny v případě více poškození procenta sčítají, jiné plní podle nejvyššího utrpěného stupně postižení. (Životní pojištění, 2002), (Šídlo, 2010)

Pojišťovna požaduje přírážku k pojistnému v případě, že pojištěný má povolání nebo činnost ve volném čase v tzv. nebezpečné třídě. Obecně pojišťovny dělí povolání do 3 rizikových skupin. V 1. jsou nejčastěji povolání s malým podílem manuálních prací jako ekonomové, právníci, architekti, kadeřnice, cukráři a podobně. V 2. různí řemeslníci jako zedníci, truhláři a také kuchaři, řidiči, policisté atd. K nejnebezpečnějším činnostem ve 3. kategorii jsou řazeny např. potápěč, záchranař, horolezec, hasič, hráč ledního hokeje a další. (Ducháčková, Dahněl, 2010)

7.4.1 Pravděpodobnost úrazu a trvalých následků úrazem

Jak vyplývá s předchozích statistik, úraz je hlavní příčinou smrti především u dětí a mladých lidí do 45 let, a to až z 65 %. Z toho nejčastěji u lidí kolem 20 – 25 let. Průměrně, se ale kvůli téměř nulové úmrtnosti z důvodu úrazů v pozdějším věku, číslo pohybuje okolo 5 – 6 %. U mužů častěji než u žen.

Nejčastější smrtelné úrazy jsou pak sebevraždy, úmrtí při dopravních nehodách, pády a utonutí. Právě sebevraždy jsou ale nejčastější výlukou u pojištění pro případ smrti. (Epidemiologie úrazů, 2012)

Mezi nejčastější úrazy vůbec se řadí zlomeniny, nejzávažnější jsou pak ty úrazy spojené s krvácením do mozku nebo frakturami páteřních obratlů, kde je riziko trvalého poškození nejvyšší. (Šídlo, 2010)

Trvalé následky úrazu jsou pak také jednou z příčin invalidity. To ale pouze ze 4 %. Mají také značný podíl na pracovní neschopnosti a to ze 17 % u mužů a z 8 % u žen. Lidé kvůli úrazům zůstávají doma průměrně okolo 55 dnů. Z uvedených statistik také vyplývá, že častější jsou úrazy mimo pracovní dobu než ty způsobené v zaměstnání.

Téměř naprostá většina všech úrazů je s poškozením do 25 % a to jak s dočasnými i trvalými následky. Nejvíce trvalých následků (asi 80 %) je s poškozením do 5 %. Karenční doba u trvalých následků není, pouze se čeká na ustálení následků úrazu a jeho posouzení lékařem a ocenění procenty. Nečeká se u jasných následků, jako je třeba ztráta končetiny. U poranění páteře to může být naopak několik měsíců. (Krejčí, 2013)

Ne všechny úrazy, ale způsobují finanční škodu a mnoho z nich také nemusí být hodnoceno jako úraz v pojistných podmínkách dané pojišťovny. Nízká pravděpodobnost úrazu se projevuje v pojistných sazbách. Pojištění obecné invalidity bývá mnohonásobně (až 25krát) vyšší než pojištění invalidity způsobené pouze úrazem. Pojišťovny navíc poskytují slevy například za bezškodní průběh. (Šídlo, 2010)

V případě pracovního úrazu se odškodnění řídí zákoníkem práce a finanční újma je snížena o dávky ze sociálního systému, respektive dávky ze zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci

z povolání. Vzniká nárok na kompenzaci ztráty na výdělku po dobu pracovní neschopnosti případně i po jejím skončení, dále náhrada za bolest a náklady spojené s léčením. Dojde-li k úmrtí zaměstnance, je zaměstnavatel povinen poskytnout náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením zaměstnance, náhradu nákladů s pohřbem, nákladů na výživu pozůstalých a jejich jednorázové odškodnění. Pokud došlo zároveň ke škodám na majetku zaměstnance, tak též náhradu věcné škody. Některé pojišťovny mají pracovní úrazy ve výlukách, jindy je krytí placeno jak ze sociálního systému, tak ze soukromého pojištění. (Šídlo, 2010), (Česko, 2006)

8 Jiné formy zajištění rizik

Pojištění není jedinou možností jak se zajistit proti životním rizikům, kterých se obáváme. Dalšími možnostmi pro pokrytí rizik mohou být například:

- **Rezerva** souží k pokrytí především krátkodobých výpadků příjmu. Např. z důvodu pracovní neschopnosti, úrazu, nemoci či ztráty zaměstnání. Na tyto krátkodobé výpadky by měla domácnost tvořit rezervu ve výši 5 – 6 násobku měsíčního příjmu. Taková rezerva však nedokáže pokrýt výpadek v případě závažnějších problémů jako invalidita nebo trvalé následky úrazem, kde mohou být náklady i v řádu milionů. Rezerva na pokrytí těchto rizik musí být tedy větší okolo 5 násobku ročního příjmu.
- Dalším předmětem zajištění mohou být vybudované hodnoty jako **nemovitosti a majetek**. Nemovitost je ideální pro uchování hodnoty, ale je velmi těžké vybudovat vlastní bydlení pouze z naspořených peněz. K tomu slouží další finanční nástroje jako hypotéky nebo stavební spoření. V případě zajištění se nemovitostí musíme počítat s tím, že pokud v domě/bytě bydlíme, tak při realizaci rizika a následném prodeji, nemůžeme počítat s celou finanční částkou, z důvodu potřeby koupě/pronájmu jiného bytu. Nemovitosti můžeme použít také jako **pasivní příjmy** při pronájmu. Tyto příjmy tak nejsou závislé na naší výdělečné činnosti, a tedy v případě realizace rizika a neschopnosti pracovat neklesají.
- Další možností je **investování** peněz do podílových fondů, akcií, dluhopisů, komodit atd. Zhodnocení peněz v čase je ale dlouhodobá záležitost, takže není vhodné pro krytí rizik vznikající v mládí.
- Dalším řešením, jak například zajistit riziko dožití, je investování do vzdělání dětí, které nás pak budou schopny zajistit ve stáří. (Finanční plán, 2015)

9 Optimální nastavení pojistných částek

Podle předešlé literární rešerše bude v práci následovně určena k jednotlivým vyjmenovaným rizikům optimální velikost pojistných částek. Aby byly tyto částky lépe představitelné, a ne pouze abstraktní, budou optimální pojistné částky aplikovány na modelové příklady. Pro tyto příklady pak bude provedena modelace produkty Maximum Evolution (Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.) a Swing (Generali Pojišťovna a.s.) pro představu nabízené ceny na trhu. Oba produkty jsou investičního typu, a byly vybrány z důvodu rozmachu tohoto pojištění na trhu.

9.1 Pojistná částka na smrt

Pojistná částka by neměla být určena nahodile, ale podle zhodnocení finanční situace. V případě nastavení příliš vysoké částky dochází k přepojištění a placení zbytečně velkého pojistného. Naopak v případě nastavení částky nedostatečné, při realizaci rizika pojištění nesplní svoji funkci. Pravděpodobnost úmrtí je relativně nízká, ale velikost dopadu je značně vysoká. Po smrti partnera si ale vdova/vdovec obvykle najde nového partnera do několika let, což opět stabilizuje rodinné příjmy. Pojistná částka může být určena příjmovou nebo výdajovou metodou. V práci je použita metoda výdajová.

Smyslem pojištění úmrtí je finanční zabezpečení rodiny pro případ ztráty příjmů z důvodu úmrtí jejich výdělečně činného člena. Dále pak úhrada přímých závazků a realizace prioritních finančních cílů.

Pro případ úmrtí potřebuje být zajištěn ten, na němž je někdo finančně závislý, tedy rodiče a osoby, které finančně zabezpečují domácnost. Úmrtí jiných členů – dětí a závislých osob je ztrátou citovou, ne finanční a pojištění těchto osob tedy nemá opodstatnění. Je ale například nutné zohlednit člena, který není výdělečně činný, ale má významnou funkci v chodu domácnosti. Například nepracující žena starající se o děti, protože v případě úmrtí je nutné zajistit tyto činnosti jinak, což způsobuje další náklady. Pojištění úmrtí také nemá smysl pro samostatně žijícího člověka bez závazků nebo pro klienty, kteří mají dostatečně velký majetek k udržení životní úrovně rodiny i v případě ztráty příjmů jednoho člena domácnosti.

9.1.1 Optimální pojistná částka pro případ smrti, by měla pokrýt:

1. Dluhy a závazky – jako například hypoteční úvěr a další dlouhodobé půjčky, krátkodobé spotřebitelské úvěry, kreditní karty, soukromé dluhy u fyzických a právnických osob a další.
2. Výdaje po dobu následujících 5 let, tak aby výrazně neklesla životní úroveň. Patří sem veškeré nezbytné výdaje domácnosti – náklady na bydlení, jídlo, ošacení, dopravu a další.
 - V případě úmrtí rodiče v rodině s dětmi je možné z pojištění hradit 75 % původních nezbytných výdajů.

- V případě úmrtí partnera v rodině bez dětí je možné z pojištění hradit 50 % původních nezbytných výdajů.

Tuto částku je pak nutné násobit podílem příjmů pojišťovaného, aby se zohlednilo, že jedinec, který se více podílí na přínosu příjmů domácnosti, je také pojištěn na vyšší pojistnou částku.

3. Splnění finančních cílů, kterých chceme dosáhnout i v případě úmrtí – například vzdělání dětí – navýšení částky tak, aby pokryla výdaje na studium až do doby samostatnosti dítěte.

9.1.2 Od výše uvedené potřebné částky pro případ smrti lze odečíst:

4. Likvidní prostředky, které mohou být pro tuto událost použity – například peníze na běžných a spořicích účtech, termínovaných vkladech apod.
5. Majetek, který lze prodat během několika měsíců a je určen na tyto účely - například nemovitost, v které domácnost nebydlí, majetek, který byl používán k výdělečné činnosti zemřelého, cenné papíry, podíly ve společnostech apod.
6. Sociální dávky od státu – pozůstalostní důchody
7. Pasivní příjmy, které nejsou závislé na výdělečné činnosti osoby a tedy je lze dále čerpat i v případě úmrtí – například příjmy z pronájmu, vyplácené dividendy, alimenty na děti apod.

Celkově pojistná částka, kterou potřebujeme, během života klesá a to shodně s tím, jak klesají a postupně mizí dluhy rodiny, roste vybudovaný majetek během života a děti, které byly na rodičích závislé, dosáhnou samostatnosti. Upřednostňujeme tedy pojištění s klesající pojistnou částkou, ale tak aby částka stále odpovídala velikosti dluhu.

Předchozí doporučení můžeme shrnout do vzorce:

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = \text{Závazky} + (\text{Nezbytné měsíční výdaje} * 75 \% / 50 \% * 5 \text{ let} * 12 \text{ měsíců}) * \text{Poměr příjmů pojištěného} + \text{Finanční cíle} - \text{Odčitatelné položky}$$

9.2 Pojistná částka na invaliditu

Pravděpodobnost invalidity je vyšší než úmrtí a její celkový finanční dopad je obrovský. Invalidita s sebou nese kromě výpadků příjmu a nemožnosti splácet závazky, také další neočekávané finanční náklady. Na rozdíl od pojištění smrti nestačí životní standard rodiny zajistit pouze po přechodnou dobu, protože výpadek příjmů je trvalý a výdaje postupně neklesají. Zajištění invalidity je potřeba u všech osob domácnosti, ne jen hlavního živitele rodiny. Důležité je mít zajištěnou invaliditu způsobenou nejenom úrazem, ale i nemocí. V ideálním případě tak, aby plnění bylo možné ve všech stupních invalidity. Vhodné je zvolit kombinaci konstantní a klesající pojistnou částky, tak aby pokrývala s časem se snižující dluhy a závazky,

ale zároveň stále plnila potřebnou pojistnou ochranu. Také je nutné pojistnou částku v čase aktualizovat.

9.2.1 Optimální pojistná částka pro případ invalidity, by měla pokrýt:

1. Dluhy a závazky – shodné jako v případě úmrtí, jako například hypoteční úvěr a další dlouhodobé půjčky, krátkodobé spotřebitelské úvěry, kreditní karty, soukromé dluhy u fyzických a právnických osob a další.
2. Počáteční jednorázové výdaje spojené se vznikem invalidity – např. výdaje spojené s rehabilitací a případným léčením nemoci či úrazu, která invaliditu zapříčinila, úprava současného bydlení umožňující bezbariérový přístup, pořízení zdravotních pomůcek, náklady na ošetřovatele atd.
3. Zajištění nezbytných výdajů jedince a všech finančně závislých osob, kterými jsou zpravidla děti a to do doby odchodu jedince do starobního důchodu a osamostatnění se dětí. Pokud se o invalidního člena musí v důsledku bezmocnosti starat partner, tak také on se stává finančně závislou osobou. Nezbytné výdaje domácnosti zahrnují například náklady na bydlení, jídlo, ošacení, dopravu a další.
 - U invalidity III. stupně by pojištění mělo hradit 100 % původních nezbytných výdajů jedince i finančně závislých osob.
 - U invalidity II. a I. stupně by pojištění mělo hradit okolo 40-60 % původních nezbytných výdajů jedince i finančně závislých osob, a to z důvodu možného částečného pracovního úvazku. Je vhodné zohlednit povolání pojištěného a to, zda by ho mohl vykonávat i v případě těchto stupňů invalidity.Tuto částku je pak nutné opět násobit podílem příjmů pojišťovaného, aby se zohlednilo, že jedinec, který se více podílí na přínosu příjmů domácnosti je také pojištěn na vyšší pojistnou částku.
4. Splnění finančních cílů, kterých chceme dosáhnout i v případě invalidity.

9.2.2 Od výše uvedené potřebné částky pro případ invalidity lze odečíst:

1. Likvidní prostředky, které mohou být pro tuto událost použity – například peníze na běžných a spořicíh účtech, termínovaných vkladech apod.
2. Majetek, který lze prodat během několika měsíců a je určen na tyto účely - například nemovitost, v které domácnost nebydlí, cenný movitý majetek, cenné papíry, podíly ve společnostech apod.
3. Sociální dávky od státu – Invalidní důchod podle stupně postižení.
4. Pasivní příjmy, které nejsou závislé na výdělečné činnosti osoby a tedy je lze dále čerpat i v případě vzniku invalidity – například příjmy z pronájmu, vyplácené dividendy, alimenty na děti apod.

Předchozí doporučení můžeme shrnout do vzorce:

$$P\check{C}_{\text{invalidita}} = \text{Závazky} + \text{Jednorázové výdaje} + (\text{Nezbytné měsíční výdaje} * 100 \% \text{ nebo } 40 \text{ až } 60 \% * \text{počet let do důchodu} * 12 \text{ měsíců}) * \text{Poměr příjmů pojištěného} + \text{Finanční cíle} - \text{Odčitatelné položky}$$

9.3 Pojistná částka na zajištění pracovní neschopnosti

Pravděpodobnost pracovní neschopnosti je velmi vysoká, její finanční dopad závisí na finanční situaci rodiny a délce trvání. Pojištění pracovní neschopnosti je doporučováno zejména v případech, kdy rezervy a finanční majetek nepostačují k pokrytí několika měsíční až roční pracovní neschopnosti. Pojistné plnění se vyplácí v podobě denní dávky za každý den trvání pracovní neschopnosti (vyjma karenční doby).

Smyslem je náhrada ušlého příjmu případně pokrytí zvýšených výdajů spojených s léčením. Pojištění pracovní neschopnosti je vhodné i pro podnikatele, kteří se neúčastní sociálního systému. Pojištění pracovní neschopnosti je pro ně daňově uznatelné. Upřednostňujeme pojištění s co nejdelší karenční dobou 1 – 3 měsíce a počáteční náklady kryt pouze rezervou, to způsobí nižší cenu pojištění a je možné nastavit vyšší dávky v pozdější době. Krátkodobá pracovní neschopnost finanční situaci zásadně neohrozí a není tedy nutné se kvůli ní pojišťovat. Karenční dobu jeden měsíc tedy volíme pouze pro klienty, kteří nemají vytvořenou dostatečnou likvidní rezervu, a není pro ně možné si ji za současných podmínek vytvořit. Pokud rodina má rezervu, která by pokryla výpadek příjmů v době 12 měsíců, doporučujeme využít tuto variantu raději nežli sjednání pojištění.

9.3.1 Výpočet denní dávky

Částku, kterou budeme potřebovat po dobu pracovní neschopnosti, můžeme vypočítat následujícím vzorcem. Přepočítání na dny doporučujeme z důvodu, že v případě zajištění pojištěním, pojišťovny též požadují denní dávku a nevyplácí celou částku jako u ostatních rizik. Důvodem je, že nelze předem určit délku nemoci.

$$\text{Denní dávka} = \frac{\text{Průměrný měsíční čistý příjem} - \text{Měsíční sociální dávky}}{30 \text{ dny}}$$

Toto nastavení zajistí plné dorovnání příjmu. Počítáme s příjmy a ne s nezbytnými výdaji jako v předcházejících případech, z důvodu možného zvýšení výdajů díky nemoci, takže by částka pouze na nezbytné výdaje nemusela stačit. Takto dojde k úplnému dorovnání předchozích příjmů.

9.4 Pojistná částka v případě závažných onemocnění

Pravděpodobnost vzniku závažného onemocnění je velmi vysoká a vážnost finančního dopadu velmi ovlivní jedince i osoby na něm závislé, je nutné se proti tomuto riziku zajistit. Smysl tohoto pojištění, je v úhradě nákladů, které vznikají s léčbou, která není hrazena ze státního zdravotního pojištění a případně dorovnání vypo-

lých příjmů v době léčby a po jejím ukončení. Pojištění je vypláceno v případě, kdy pojišťovna uzná, že daná diagnóza přesně odpovídá definici v pojistných podmínkách.

Často je posuzování velmi přísné a pojištění obsahuje mnoho výluk. Ani velký počet uznávaných diagnóz nemusí být ale výhodou, naopak takové pojištění se lépe prodává, ale často právě nejčastější onemocnění, které způsobují téměř naprostou většinu plnění, jsou hodnoceny velice přísně. Dalším negativem je nutná čekací doba a doba přežití, kterou pojišťovny stanovují. V případě, že dojde k úmrtí dříve, než je diagnostikováno onemocnění a požádáno o plnění, pojišťovna pojistnou částku nevyplácí. Což je velkým problémem, pokud je pojištění sjednáno samostatně a ne jako připojištění k pojištění pro případ smrti.

Toto pojištění se velmi blíží pojištění invalidity a úmrtí s tím rozdílem, že plnění je vypláceno pouze v případě zapříčinění vyjmenovanými chorobami. Toto krytí má ale značné mezery, protože pojištění vážných chorob nezahrnuje nemocemi oběhové a kosterní soustavy, psychické poruchy a další, kterými je invalidita nejčastěji způsobována.

Přes značné nevýhody toto pojištění patří na trhu k nejdražším. Pojistné sazby se v tomto druhu pojištění rychle mění, a to především z důvodu rychlého pokroku v medicíně. Nedoporučujeme tedy pojištění platit dopředu.

Protože toto pojištění není komplexní, ale riziko realizace a následky jsou velmi vážným zásahem do finančního rozpočtu, doporučujeme rizika pokrýt zprostředkovaně a to přes pojištění denní dávky nemocenské (nebo případné rezervy), pojištění invalidity a pojištění úmrtí. Pokud lze onemocnění vyléčit do jednoho roku a nemá další trvalé následky, lze náklady krýt z pojištění denní dávky nemocenské. Problém vzniká, pokud je nutná nadstandardní léčba. Horší varianta nastává, pokud se klient do jednoho roku nevyлéčí a má trvalé následky, které znemožňují návrat na pracovní trh. To v důsledku vede k přiznání invalidního důchodu I., II. nebo III. stupně. Tuto variantu lze tedy krýt pojištěním invalidity, které už bylo také specifikováno. Pokud nemoc nelze vyléčit a nastává smrt, jde o úplný výpadek příjmů, který opět můžeme krýt již zmíněným pojištěním smrti z jakýchkoliv příčin.

V oblasti tohoto pojištění se očekává další rozvoj, který by měl vést k rozšíření pojistné ochrany a snížení ceny produktu, čímž se zvýší jeho užitek a bude možné ho lépe využít.

Pokud klient toto pojištění požaduje a má pro něho smysl, například v případě výskytu dědičných chorob či predispozicí z rodinné anamnézy a podobně, pojistnou částku bychom pak navrhovali na pokrytí ušlého příjmu po dobu jednoho roku jako v případě pracovní neschopnosti + částka na pokrytí jednorázových výdajů s diagnostikováním nemoci a jejím léčením. Nastavovat pojištění na dobu delší než jeden rok nemá smysl z důvodu, že pacient se zpravidla vyléčí, zůstanou mu trvalé následky a je tedy přiznán invalidní důchod nebo nemoci podlehne. Pojišťovny většinou ani pojištění závažných onemocnění na dobu trvání delší než 1 rok neposkytují.

Obecně ho ale za současných podmínek nedoporučujeme a riziko raději kryjeme ostatními pojištěními, proto také v této práci nebudou navrhovány pojistné částky u modelových příkladů.

9.5 Pojistná částka na úraz

Smrt následkem úrazu (vnější příčiny a otravy) představuje stejně jako smrt z jakýchkoliv jiných příčin náhlou a nečekanou událost, na kterou se ve většině případů nelze finančně zajistit.

Úrazové pojištění je ale velmi nekomplexní, jak vyplývá ze statistik, pokrývá pouze zlomek možných příčin ztráty finančního příjmu. Rozhodně tedy nedoporučujeme tímto pojištěním plně nahrazovat pojištění pro případ smrti z jakýchkoliv příčin.

Pojištění úrazu může mít významnou roli u mladých lidí do 40 let, kde je pravděpodobnost podstatně vyšší. Zajištění úmrtí pouze následkem úrazu je však i v případě mladých lidí nedostatečné a doporučujeme ho tedy brát pouze jako doplňkové pojištění.

Pojistnou částku můžeme stanovit jako určité procento pojistné částky na smrt z jakýchkoliv příčin. Nedoporučujeme více než 25 %. O tuto částku pak můžeme ponížít pojistnou částku na smrt z jakýchkoliv příčin, čímž dojde ke zlevnění pojistného, protože pojištění smrti následkem úrazu, bývá zpravidla značně levnější, než pojištění smrti obecně, a to právě kvůli pravděpodobnosti vzniku.

Zobecněný vzorec:

$$P\check{C}_{\text{úraz}} = P\check{C}_{\text{smrt}} * 15 \text{ až } 25 \%$$

A následně pak změníme pojistnou částku na smrt:

$$P\check{C}_{\text{smrt2}} = P\check{C}_{\text{smrt1}} - P\check{C}_{\text{úraz}}$$

U stanovení denního odškodného následkem úrazu můžeme postupovat obdobně a opět pojištění využít jako doplnění pro rizikovou skupinu.

Pojištění trvalých následků úrazu pak doporučuje hlavně pro děti, kdy pojištění trvalých následků úrazů může nahradit pojištění invalidity, které na českém trhu chybí. (Důvodem je, že děti nepobírají invalidní důchod a tedy jim není přiznáván). Pojistná částka by se měla pohybovat kolem 1 milionu korun.

Dále pojištění může sloužit jako doplnění pojistné částky invalidity k snížení pojistného. Zde ale nedoporučujeme ponížení částky na invaliditu více než o 10 %.

Zobecněný vzorec:

$$P\check{C}_{\text{tnú}} = P\check{C}_{\text{invalidita}} * 5 \text{ až } 10 \%$$

A následně změníme pojistnou částku na invaliditu:

$$P\check{C}_{\text{invalidita2}} = P\check{C}_{\text{invalidita1}} - P\check{C}_{\text{tnu}}$$

Pojištění trvalých následků úrazu je ale vhodné, především u rizikové skupiny, nastavit i na vyšší částky než pouze 10 % z pojistné částky invalidity. A to například pro případy, kdy i malé trvalé následky značně ovlivní pracovní schopnost klienta. Například člověk, který pracuje manuálně a přijde o několik prstů, nedosáhne na takové poškození, aby mu byla přiznána invalidita a placeno plnění od státu a z pojištění, přesto ale není schopen dále vykonávat svoje povolání jako dříve.

Doporučujeme volit progresivní pojištění, díky němuž můžeme levněji pojistit vážnější úrazy, protože plnění pojišťovny je pak výrazně vyšší než u plnění s lineárním plněním. Postačuje tedy volit nižší pojistné částky, na druhé straně vede k nižšímu odškodnění u méně vážných úrazů. Lineární plnění volíme v případě profesí, kdy i méně závažné poškození může značně ohrozit finanční příjem.

10 Nastavení pro konkrétní modelové příklady

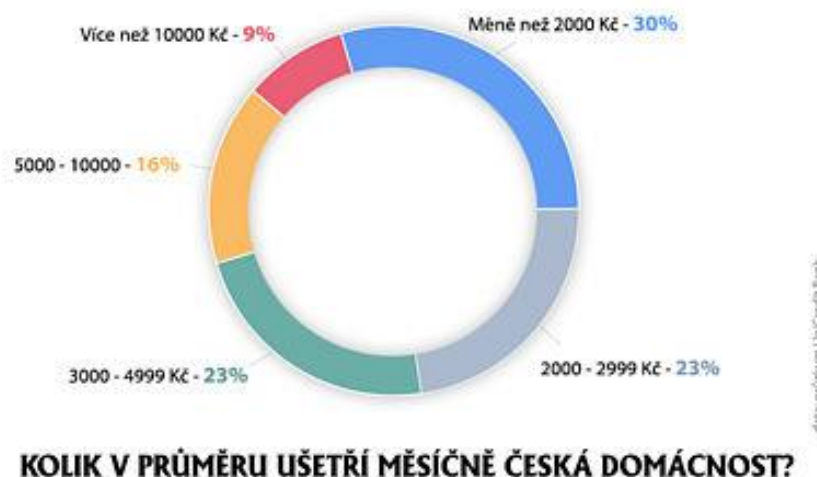
10.1 Modelové příklady

Modelové příklady byly vytvořeny podle aktuálních standardů a zvyklostí, tak aby byla ukázána alespoň základní optimalizace pojistných částek pro různé varianty pohlaví, příjmu, věku atd. Mimo jiné bylo v určení výše příjmů a závazků zohledněno následující:

Průměrná měsíční hrubá mzda za rok 2014: 25 686 Kč. Ženy mají nižší mzdu než muži a to v průměru o 1/5. Průměrně domácnosti utratí 75 % příjmů na nezbytné výdaje (jídlo, oblečení, nájem, doprava, energie...). Výdaje jako splátky stavebního spoření nebo spoření na důchod považujeme za výdaje nutné. (Jak ovládnout..., 2013), (Průměrné mzdy..., 2015)

Podle průzkumu UniCredit bank zaměřených na spoření a zadlužení českých domácností průměrný Čech, který v současné době nějaký úvěr či půjčku splácí, dluží milion korun na hypotečních úvěrech. V případě spotřebitelských úvěrů dosahuje průměrná částka 220 tisíc korun. V průměru 77 tisíc korun pak české domácnosti dluží například rodinným příslušníkům, známým apod. Dlouhodobý úvěr má v ČR kolem jednoho milionu lidí. Průměrně Češi splácejí okolo 5 000 měsíčně. (Buřínková, 2015)

Kolik průměrně spoří české domácnosti lze vidět z následujícího grafu.

Obr. 18 Spoření domácností v ČR
Zdroj: Buřínková (2015)

Typ domu: Rodinný dům 45,5 %
Bytový dům 54,0 %
Druh bytu: Ve vlastním domě 45,8 %
V osobním vlastnictví 25,7 %

Družstevní 12, %
Nájemní 15,9 % (Vydání a spotřeba..., 2014)

Dále bude pro optimální navrhované částky vypočteno pro lepší představu měsíční pojistné a to produkty: Maximum Evolution (Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.) a Swing (Generali Pojišťovna a.s.).

Naše návrhy jsou v obecné rovině. Každá pojišťovna má ve svých produktech jiné podmínky, které mohou pojistné částky upravovat nebo limitovat. To platí i pro námi zvolené produkty. Byly zvoleny právě s ohledem na rozdílnost a možnost srovnání různých podmínek pojišťoven. Pokud tedy bude nutné provést určité změny navržených částek, budou uvedeny u konkrétní jednotlivých příkladů.

Dále je vhodné podotknout, že kromě rizikové složky je pojištění navýšeno o poplatky, jak je zapsáno v tabulkách: rozdíl mezi celkovým placeným pojistným a pojistným na rizikovou složku.

10.2 Příklad 1: Optimalizace pro muže jednotlivce (zaměstnanec)

Muž 27 let. Průměrný měsíční čistý příjem 20 000 Kč (hrubý příjem \doteq 25 000). Práce v kanceláři. 75 % příjmů jde na nezbytné výdaje. Dlouhodobé závazky žádné. Spotřebitelský úvěr na automobil ve výši 400 000 s úroky. Splaceno 20 %. Rezerva 40 000 na běžném účtu. 60 000 na termínovaném vkladu. Pasivní příjmy žádné.

10.2.1 Smrt

Protože na muži není nikdo finančně závislý, nemá smysl zajišťovat jeho závazky a náhradu budoucích příjmů. Protože ale z největší pravděpodobností taková situace nastane je vhodné pojištění pro případ úmrtí zřídit už nyní. Protože mladý člověk není pro pojišťovnu ohledně zdravotního stavu tolik rizikový, dostane velmi nízké pojistné.

Při pořízení pojištění pojišťovny vyžadují nastavit alespoň minimální pojistnou částku. Ta je u každé pojišťovny odlišná a obvykle se pohybuje mezi 1 000 – 50 000 korun. Tu je pak v případě změn nutné aktualizovat. K tomuto pojištění lze pak přidávat další připojištění.

10.2.2 Invalidita

V případě invalidity musíme zahrnout nesplacené závazky, jednorázové výdaje a výdaje spojené s ušlým příjmem až do důchodového věku. Doporučujeme pojištění invalidity způsobené nemocí i úrazem.

Můžeme postupovat podle výše uvedeného vzorce:

$$P\check{C}_{\text{invalidita}} = \text{Závazky} + \text{Jednorázové výdaje} + (\text{Nezbytné měsíční výdaje} * 100 \% \text{ nebo } 40 \text{ až } 60 \% * \text{počet let do důchodu} * 12 \text{ měsíců}) * \text{Poměr příjmů pojištěného} + \text{Finanční cíle} - \text{Odčitatelné položky}$$

Momentální závazky klienta jsou ve výši 320 000 korun. Na jednorázové počáteční výdaje s invaliditou vyčleníme 500 000 korun.

Pojištění III. stupně invalidity: Částka by měla pokrýt 100 % nynějších výdajů = $20\,000 * 0,75 * 1 = 15\,000$ Kč. Pojištění II. a I. stupně invalidity: Částka by měla pokrýt okolo 50 % nynějších výdajů (při sjednání dohromady, při sjednání zvlášť 40 I. stupeň, 60 II. stupeň.) → $20\,000 * 0,75 * 0,5 = 7\,500$.

S poměrem příjmů nepočítáme, protože klient, žije sám. Zatím také nemá žádné významné finanční cíle. Odchod do důchodu očekáváme v 67 letech.

Jako odčitatelné položky bereme očekávaný invalidní důchod od státu. Při čistém měsíčním příjmu 20 000 korun můžeme očekávat invalidní důchod od státu v případě III. stupně asi ve výši 8 000 korun. V případě I. a II stupně okolo 5 000 korun.

$$P\check{C}_{\text{invalidita III.}} = 320\,000 + 500\,000 + (15\,000 * 40 * 12) - (8\,000 * 40 * 12) = 4\,180\,000$$

$$P\check{C}_{\text{invalidita I. a II.}} = 320\,000 + 500\,000 + (7\,500 * 40 * 12) - (5\,000 * 40 * 12) = 2\,020\,000$$

V případě invalidity nejvyššího stupně doporučujeme tedy částku přibližně 4 200 000 V případě invalidity nižších stupňů pak částku okolo 2 milionů. Protože se jedná o mladého muže, nedoporučujeme prozatím nastavovat klesající pojistnou částku, protože jeho závazky se budou pravděpodobně měnit a to směrem nahoru. Je nutné v čase aktualizovat.

10.2.3 Pracovní neschopnost

V případě nemoci lze očekávat dávky od státu ve výši okolo 13 500 korun měsíčně. Pro pokrytí nezbytných výdajů a případných dalších nákladů spojenými s nemocí doporučujeme dorovnat celou částku měsíčních příjmů. Podle výše uvedeného vzorce denní dávku tedy vypočítáme:

$$\text{Denní dávka} = \frac{20\,000 - 13\,500}{30} = 216,67$$

Dostáváme tedy částku přibližně 220 korun na den. Doporučujeme nastavit karenční lhůtu až od 90 dnů a tuto dobu vykrýt rezervou, jeli to možné.

Rezervu pro pracovní neschopnost můžeme vypočítat podle vzorce:

¹Rezerva = 3 neproplacené dny * čistý příjem / 30 dní v měsíci + 11 dní vyplacených zaměstnavatelem * 40 % * čistý příjem / 30 dní v měsíci + zbylý počet dní karenční doby * denní dávka

Rezerva k pojištění by měla být tedy minimálně ve výši:

$$\begin{aligned} \text{Rezerva na 3 měsíce} &= 3 * 20\,000 / 30 + 11 * 20\,000 / 30 * 0,40 + 76 * 220 \\ &= 2\,000 + 2\,933 + 16\,720 \doteq 22\,000 \text{ korun} \end{aligned}$$

Pokud by byl schopen vytvořit a udržovat likvidní rezervu, která by pokryla náklady na dlouhodobou nemoc v délce 1 roku, není nutné toto pojištění zřizovat. Počítáme-li s 360 dny v roce a připočteme-li rezervu za první 3 měsíce, rezerva by pak měla být ve výši minimálně:

$$\text{Rezerva na rok} = 270 \text{ dní} * 220 \text{ korun na den} + 22\,000 \text{ korun} \doteq 80\,000 \text{ korun}$$

10.2.4 Úraz

Vzhledem k rizikovému věku doporučujeme i pojištění trvalých následků úrazu jako doplnění k invaliditě. Doporučujeme standardní progresivní plnění od 1 %. Pojistnou částku pak doporučujeme ve výši 10 % z plné invalidity.

$$P\check{C}_{\text{tnú}} = 4\,200\,000 * 0,1 = 420\,000 \text{ korun}$$

Tedy okolo 420 000 korun. Protože klient nepracuje manuálně, považujeme tuto částku za dostatečnou. I tak je ale možné uvažovat nad zvýšením této částky, vzhledem k věku klienta. Uvažujeme 4 progresivní pásma, tedy při 100 % trvalých následcích – například slepota, by byla tedy vyplacena částka 2 100 000 korun.

O částku 400 000 korun pak můžeme ponížít pojistnou částku na invaliditu III. stupně, čímž dojde ke snížení placeného pojistného. O polovinu této částky tedy 210 000, pak ponížíme pojistnou částku na invaliditu nižších stupňů.

Pojištění smrti následkem úrazu je zbytečné z výše specifikovaných důvodů a denní odškodné po dobu léčení je pokryto jinak a vzhledem k tomu, že denní dávka je poměrně nízká, není nutné ji doplňovat.

¹ Vycházíme z literární rešerše: Konkrétně z toho, že prvních 14 dní počínaje 4. dnem vyplácí zaměstnavatel 60 % z vyměřovacího základu, který se počítá ze mzdy, dále pak vyplácí státní sociální správa.

10.2.5 Souhrn

Tab. 13 Pojistné částky příklad č. 1

Pojištění		Výše pojistné částky zaokrouhleně v Kč
Smrt		Minimální možná částka
Invalidita	III. stupeň	3 780 000
	I. a II. stupeň	1 810 000
Nemocenská	Denní dávka	220
	<i>nebo Rezerva</i>	<i>80 000</i>
Úraz	Smrt následkem úrazu	x
	Trvalé následky úrazu	400 000 s progresí od 1 %
	Denní dávka léčení	x

10.2.6 Cena pojistného na trhu

Omezení produktů a provedené změny:

- U ČPP je maximální možná částka na pojištění invalidity v součtu na konstantní i klesající pojistnou částku 3 mil. Kč.
Proto byla částka rozdělena a ponížena.
- U ČPP lze trvalé následky úrazu pojistit buď od 0,001 %, nebo od 2 % a výše.
Kvůli věku klienta a malému rozdílu v ceně, jsme zvolili nižší procento.
- U Generali lze přidat pouze invaliditu III. stupně nebo invaliditu II. a III. stupně a to na maximální pojistnou částku 3 mil.
Částka bude ponížena. A budeme pracovat s invaliditou pro stupeň III. i II.
- U Generali lze TNÚ pojistit od 0,001 % nebo od 10 %.
Proto opět zvoleno nižší procento.

Tab. 14 Kalkulace pojistného příklad č. 1

Pojištění		Výše pojistné částky v Kč		Výše měsíčního pojistného v Kč	
		ČPP	Generali	ČPP	Generali
Smrt		1 000	10 000	1	2
Invalidita	III. stupeň ČPP / III. a II. stupeň Generali	1 500 000 konstantní	3 000 000 konstantní	526	1 065
	I. a II. a III. stupeň	1 500 000 klesající částka	x	219	x
Nemocenská	Denní dávka	220	220	241	162
Úraz	Trvalé následky úrazu	400 000 s progresí od 0,001 %	400 000 s progresí od 0,001 %	55	60
		Celkem: riziková složka		1 042	1 289
		Celkové měsíční pojistné		1 042	1 551

Zdroj: Příloha A Zdroje ke kalkulaci pojistného

Rozdělení invalidity na část konstantní a na část klesající jako v případě produktu ČPP považujeme za optimální. Z důvodu, že i při rostoucích investicích (nebo jiných prostředků zajištění) a případně (jako v dalších příkladech 3 a 4) i klesajících závazcích, je vždy vhodné mít alespoň částečné konstantní zajištění - například na počáteční výdaje.

U produktu Generali je pak možné zvolit pouze jednu z obou variant. V případě, že bychom zvolili klesající pojistnou částku na invaliditu, dostali bychom mnohem nižší pojistné a to 369 Kč. Problémem u tohoto produktu je, že nepokrývá invaliditu nejnižšího stupně, proto by bylo vhodné uvažovat o zvýšení částky na TNÚ, jako alespoň částečnou náhradu za invaliditu I. stupně.

Pokud by se pojistné okolo 1 000 korun zdálo vysoké, je vhodné zamyslet se nad snížením pojistné částky a peníze investovat. Tím pádem by pak s rostoucími úspory bylo vhodné používat klesající pojistné částky a celkově díky rezervě částky snížit. Nebo i úplně pojištění vynechat (nemocenská).

10.3 Příklad 2: Optimalizace pro muže jednotlivce (OSVČ)

Pokud muž z příkladu č. 1 s průměrným příjmem 25 000 bude pracovat jako řemeslník na živnostenský list a uplatňovat paušální výdaje ve výši 80 %, doporučíme následující změny:

10.3.1 Pracovní neschopnost

Odvíjí se od výše měsíčního vyměřovacího základu (= 50 % příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení)² → $25\,000 * 0,5 * 0,23 = 2\,875$. Minimální vyměřovací základ je ale stanoven na 5 000 korun a platbě 115 korun měsíčně. Které by při pracovní neschopnosti vedli k státnímu příspěvku přibližně 1500 korun měsíčně.

Tato částka je na dorovnání průměrných příjmů a pokrytí výdajů naprosto nedostatečná. Doporučujeme tedy raději neplatit státní nemocenské pojištění a denní dávky nemocenské zajistit pouze rezervou a komerčním pojištěním.

Minimální rezerva k pojištění s karenční dobou 90 dnů: $3 \text{ měsíce} * 25\,000 = 75\,000$ korun.

$$\text{Denní dávka nemocenského} = 25000/30 = 833 \text{ korun}$$

Vzhledem k vysoké částce denní dávky a rizikové skupině klienta je vhodné nastavit i denní odškodné v případě úrazu a o tuto částku pak ponížít denní dávku.

$$\text{Denní dávka úraz} = 833 * 25 \% \doteq 210$$

Následně tedy můžeme upravit denní dávku nemocenské na částku. $833 - 210 \doteq 625$ korun.

Alternativou pojištění, by byla rezerva na zajištění pracovní neschopnosti po dobu jednoho roku. Ta měla by být minimálně ve výši: $360 \text{ dní} * 833 \doteq 300\,000$ korun.

10.3.2 Úraz

V případě úrazu doporučujeme progresivní plnění na trvalé následky úrazu už od 0,001 % z důvodu manuálního zaměstnání.

Z důvodu, že muž pracuje jako řemeslník, také doporučujeme pojistnou částku na trvalé následky úrazu zvýšit. A to na 1 milion korun.

² 0,23 → 2,3 % je momentální sazba, podle které se počítá nemocenské z vyměřovacího základu

10.3.3 Souhrn

Tab. 15 Pojistné částky příklad č. 2

Pojištění		Výše pojistné částky zaokrouhleně v Kč
Smrt		Minimální možná částka
Invalidita	III. stupeň	3 780 000
	I. a II. stupeň	1 810 000
Nemocenská	Denní dávka	625
	<i>nebo Rezerva</i>	<i>300 000</i>
Úraz	Smrt následkem úrazu	x
	Trvalé následky úrazu	1 000 000 s progresí od 0,001%
	Denní dávka léčení	210

10.3.4 Cena pojistného na trhu

Omezení produktů a provedené změny:

- Shodné s příkladem č. 1 navíc u Generali lze denní dávku pracovní neschopnost pojistit maximálně na 300 korun.

Je nutné také připomenout, že v tomto případě muž patří kvůli svému zaměstnání do 2. rizikové skupiny.

Tab. 16 Kalkulace pojistného příklad č. 2

Pojištění		Výše pojistné částky v Kč		Výše měsíčního pojistného v Kč	
		ČPP	Generali	ČPP	Generali
Smrt		1 000	10 000	1	2
Invalidita	III. stupeň ČPP / III. a II. stupeň Generali	1 500 000 konstantní	3 000 000 konstantní	526	1 065
	I. a II. a III. stupeň	1 500 000 klesající částka	x	219	x
Nemocenská	Denní dávka	630	300	690	221
Úraz	Trvalé následky úrazu	1 000 000 s progresí od 0,001 %	1 000 000 s progresí od 0,001 %	196	150
	Denní dávka léčení	210		167	158
Celkem: riziková složka				1 799	1 438
Celkové měsíční pojistné				1 799	1 725

Zdroj: Příloha A Zdroje ke kalkulaci pojistného

Zde můžeme vidět velký rozdíl v pojistném, kde v případě ČPP riziková skupina neovlivnila výši pojistného, naopak u druhého produktu částky vzrostli. V případě klesající částky na invaliditu by opět pojistné bylo značně nižší a to 461 korun. Přesto, kvůli omezení v případě denní dávky, tento produkt nepovažujeme za vhodný.

Pojistné je vysoké, ale je nutné podotknout, že nahrazuje státní pojištění nemocenské, které klient nebude platit. Opět je vhodné uvažovat o investování části pojistného.

10.4 Příklad 3: Optimalizace pro ženatého muže s dvěma dětmi

Žena 35 let. Muž 40 let. Děti 10 a 6 let. Čistý měsíční příjem muže 23 000, čistý měsíční příjem ženy 17 000. Nezbytné a nutné výdaje stojí rodinu 75 % všech příjmů.

Dlouhodobý závazek – zůstatek hypotéky na vlastní dům 2 mil korun. Splaceno 40 %. Vlastní dům v hodnotě 2,5 milionu. Vlastní zděděný byt v hodnotě 1 milion korun, který pronajímá. Pasivní příjem z pronájmu 8 000 korun.

Rezervy: 30 000 na běžném účtu. Stavební spoření dětem 100 000. Investice v akciích 80 000 korun s očekávaným zhodnocením okolo 6 %.

10.4.1 Smrt

Můžeme postupovat podle výše uvedeného vzorce:

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = \text{Závazky} + (\text{Nezbytné měsíční výdaje} * 75 \% / 50 \% * 5 \text{ let} * 12 \text{ měsíců}) * \text{Poměr příjmů pojištěného} + \text{Finanční cíle} - \text{Odčitatelné položky}$$

Výše závazků: 1 200 000.

Nezbytné výdaje rodiny na dobu 5 let ve výši 75 % původních výdajů (domácnost s dětmi): $48\,000 * 0,75 * 0,75 = 27\,000$. Abychom nějak zohlednili, že manžel není jediná výdělečná osoba v rodině, budeme tuto částku násobit poměrnou částkou jeho příjmů k celkovým příjmům tedy 58 %.

Jako finanční cíl bereme zaopatření studia dětí do doby 25 let: Počítáme s částkou 3 000 měsíčně na dítě $\rightarrow 15 * 12 * 3000 + 19 * 12 * 3\,000 = 1\,224\,000$.

Odčitatelné položky pak jsou 1 milion za prodej bytu nebo pasivní příjem z bytu na následujících cca 15 let = 1 440 000. Dále stavební spoření a investici v akcích. Státní příspěvek nezohledňujeme z důvodu výplaty pouze v případě invalidity otce před úmrtím. Dostáváme tedy částku:

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = 1\,200\,000 + (27\,000 * 5 * 12) * 0,58 + 1\,224\,000 - (1\,440\,000 + 180\,000) \doteq 1\,750\,000$$

Nastavujeme klesající pojistnou částku, protože závazky otce klesají a spoření roste.

10.4.2 Invalidita

$$P\check{C}_{\text{invalidita}} = \text{Závazky} + \text{Jednorázové výdaje} + (\text{Nezbytné měsíční výdaje} * 100 \% \text{ nebo } 40 \text{ až } 60 \% * \text{počet let do důchodu} * 12) * \text{Poměr příjmů pojištěného} + \text{Finanční cíle} - \text{Odčitatelné položky}$$

Výše závazků: 1 200 000.

Počáteční výdaje spojené s invaliditou: 500 000.

Invalidita III. stupně: Nezbytné výdaje na dobu do dospělosti nejmladšího dítěte (25let) odchodu do důchodu ve výši 100 % + zbylé roky do odchodu do důchodu počítáme se 75 % nynějších nezbytných výdajů, z důvodu snížení výdajů po odchodu dětí, důchodový věk 67 let: $48\,000 * 0,75 * 1 * 19 * 12 + 48\,000 * 0,75 * 0,75 * (27-19) * 12 = 8\,208\,000 + 2\,592\,000 = 10\,800\,000$ Kč.

Násobíme poměrnou částí příjmů $\rightarrow 58 \%$

Odčitatelné položky: očekávaná dávka od státu cca 8 600 korun měsíčně, pasivní příjem (nezávislý na výdělku) – ten musíme násobit opět poměrem příjmů, dále stavební spoření a investice $\rightarrow 8\,600 * 12 * 27 + (8\,000 * 27 * 12) * 0,58 + 180\,000 = 2\,786\,400 + 1\,503\,300 + 180\,000 \doteq 4\,470\,000$

$$P\check{C}_{\text{invalidita III.}} = 1\,200\,000 + 500\,000 + 10\,800\,000 * 0,58 - 4\,470\,000 \doteq 3\,500\,000$$

Invalidita I. a II. stupně: Počítáme obdobně, nezbytné výdaje ve výši 50 %:
 $10\,800\,000/2 = 5\,400\,000$ Kč

Odčitatelné položky: Očekávaný důchod ve výši cca 5 000 korun. Pasivní příjem (nezávislý na výdělku), stavební spoření a investice $\rightarrow 5\,000 * 27 * 12 + (8\,000 * 27 * 12) * 0,58 + 180\,000 = 1\,620\,000 + 1\,503\,300 + 180\,000 = 3\,303\,000$

$$P\check{C}_{\text{invalidita I. a II.}} = 1\,200\,000 + 500\,000 + 5\,400\,000 * 0,58 - 3\,303\,000 \doteq 1\,530\,000$$

Doporučujeme opět klesající pojistnou částku.

10.4.3 Pracovní neschopnost

Při čisté mzdě 23 000 můžeme očekávat dávku od státu okolo 15 500.

$$\text{Denní dávka} = \frac{23\,000 - 15\,500}{30} = 250$$

Při karenční době 90 dnů by bylo nutné k pojištění mít rezervu minimálně ve výši:

$$3\text{dny} * 23\,000 \text{ Kč}/30 + 11\text{dní} * 23\,000 \text{ Kč}/30 * 0,40 + 76 \text{ dní} * 250 \text{ Kč} = 2\,300 + 3\,373 + 19\,000 \doteq 25\,000 \text{ Kč}$$

Pokud by klient chtěl toto riziko krýt celé rezervou a pojištění nesjednávat, měla by být ve výši minimálně:

$$250 \text{ Kč} * 270 \text{ dní} + 25\,000 \text{ Kč} = 93\,000 \text{ Kč}$$

Alternativa pojištění je tedy rezerva okolo 100 000 z čehož 1/3 musí být naprosto likvidní a zbytek pak možný čerpat ve třech měsících.

10.4.4 Úraz

Částky můžeme opět doplnit úrazovým pojištěním, ale vzhledem k vyššímu věku klienta (kdy riziko úrazu značně klesá) toto doplnění není nutné, slouží pouze k rozšíření pojištění a k snížení pojistného. Pojistnou částku pro případ smrti následkem úrazu stanovíme jako 15 % z pojistné částky na smrt z jakýchkoliv příčin. Nižší procento volíme právě kvůli věku klienta.

$$P\check{C}_{\text{úraz}} = 1\,750\,000 * 15 \% \doteq 260\,000$$

Podle toho pak upravíme pojistnou částku na smrt:

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = 1\,750\,000 - 260\,000 = 1\,500\,000$$

U trvalých následků úrazem pak zvolíme 10 % z částky na invaliditu III. stupně

$$P\check{C}_{\text{tnú}} = 3\,500\,000 * 10\% = 350\,000$$

Kvůli vyššímu věku a absenci rizikového povolání tuto částku považujeme za dostatečnou a volíme progresi od 1%. O tuto částku pak opět můžeme snížit pojistnou částku na invaliditu III. stupně a pojistnou částku na invaliditu I. a II. stupně v poloviční výši.

Denní dávku nedoplňujeme, protože je částka nízká a není to tedy nutné.

10.4.5 Souhrn

Tab. 17 Pojistné částky příklad č. 3

Pojištění		Výše pojistné částky zaokrouhleně v Kč
Smrt		1 500 000 klesající PČ
Invalidita	III. stupeň	3 150 000
	I. a II. stupeň	1 355 000
Nemocenská	Denní dávka	250
	<i>nebo Rezerva</i>	93 000
Úraz	Smrt následkem úrazu	260 000
	Trvalé následky úrazu	350 000 s progresí od 1 %
	Denní dávka léčení	x

10.4.6 Cena pojistného na trhu

Omezení produktů a provedené změny:

- Shodné s příkladem č. 1

Tab. 18 Kalkulace pojistného příklad č. 3

Pojištění		Výše pojistné částky v Kč		Výše měsíčního pojistného v Kč	
		ČPP	Generali	ČPP	Generali
Smrt		1 500 000 klesající	1 500 000 klesající	272	138
Invalidita	III. stupeň ČPP/ III. a II. stupeň Generali	1 000 000 konstantní	3 000 000 klesající	505	554
	I. a II. a III. stupeň	2 000 000 klesající částka	x	544	x
Nemocenská	Denní dávka	250	250	299	211
Úraz	Smrt úrazem	260 000	260 000	24	16
	Trvalé následky úrazu	350 000 s progresí od 2 %	350 000 s progresí od 0,001 %	46	53
Celkem: riziková složka				1 690	974
Celkové měsíční pojistné				2 044	1 217

Zdroj: Příloha A Zdroje ke kalkulaci pojistného

Nastavili jsme klesající částku na smrt, která sníží pojistné. Je to vhodné, vzhledem k tomu, že po osamostatnění dětí a splacení úvěrů se pojistná nutná částka značně sníží. Navíc porostou zmíněné investice. V případě ČPP by pro konstantní pojistné u smrti byla částka mnohem vyšší a to 804 korun v případě Generali až trojnásobně vyšší.

Opět považujeme za problém u Generali absenci možnosti pojištění invalidity nejnižšího stupně, a kvůli vyššímu věku, kdy je mnohem vyšší riziko nemoci než úrazu (ze stejného důvodu jsme zvolili 2 %), nepovažujeme ani pokrytí I. stupně pomocí TNÚ za dostatečné, a proto bychom produkt nedoporučovali.

10.5 Příklad 4: Optimalizace pro vdanou ženu s dvěma dětmi

Rodina z příkladu č. 3 optimalizace pro manželku.

10.5.1 Smrt

Vycházíme ze stejné částky jako u manžela. A následně násobíme poměrem manželčina příjmu k celkovým příjmům = 42 %. Po přičtení částky na zaopatření dětí 1 224 000 a závazků 1 200 000 a odečtení odčitatelných položek 1 440 000 se dostáváme na částku cca 1 660 000. Opět doporučujeme klesající pojistnou částku.

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = 1\,200\,000 + 1\,620\,000 * 0,42 + 1\,224\,000 - 1\,440\,000 = 1\,660\,000$$

10.5.2 Invalidita

Opět počítáme stejně jako v případě manžela a následně násobíme poměrem příjmů 42 %. Rozdíl je i ve výši počtu let do důchodu.

$$\text{Invalidita III. stupně: } 48\,000 * 0,75 * 1 * 19 * 12 + 48\,000 * 0,75 * 0,75 * (32 - 19) * 12 = 8\,208\,000 + 4\,212\,000 = 12\,420\,000$$

Násobíme poměrnou částí příjmů → 42 %

Odčitatelné položky: očekávaná dávka od státu cca 7 800 korun měsíčně, pasivní příjem (nezávislý na výdělku) – ten musíme násobit opět poměrem příjmů, dále stavební spoření a investice → $7\,800 * 12 * 32 + (8\,000 * 32 * 12) * 0,42 + 180\,000 = 2\,995\,200 + 1\,290\,240 + 180\,000 \doteq 4\,465\,440$

$$P\check{C}_{\text{invalidita III.}} = 1\,200\,000 + 500\,000 + 12\,420\,000 * 0,42 - 4\,465\,440 \doteq 2\,450\,000$$

Invalidita I. a II. stupně: Počítáme obdobně, nezbytné výdaje ve výši 50 %: $12\,420\,000 / 2 = 6\,210\,000$ Kč

Odčitatelné položky: Očekávaný důchod ve výši cca 4 600 korun. Pasivní příjem (nezávislý na výdělku), stavební spoření a investice → $4\,600 * 32 * 12 + (8\,000 * 32 * 12) * 0,42 + 180\,000 = 1\,766\,400 + 1\,290\,240 + 180\,000 = 3\,237\,000$

$$P\check{C}_{\text{invalidita I. a II.}} = 1\,200\,000 + 500\,000 + 6\,210\,000 * 0,42 - 3\,237\,000 \doteq 1\,070\,000$$

Doporučujeme klesající pojistnou částku.

10.5.3 Pracovní neschopnost

Při čisté mzdě 17 000 můžeme očekávat dávku od státu okolo 12 000.

$$\text{Denní dávka} = \frac{17\,000 - 12\,000}{30} \doteq 170$$

Při karenční době 90 dnů by bylo opět nutné mít rezervu minimálně ve výši:

$$\text{Rezerva na 3 měsíce} = 3 \text{ dny} * 17\,000 \text{ Kč} / 30 * + 11 \text{ dní} * 17\,000 \text{ Kč} / 30 * 0,40 + 76 \text{ dní} * 170 \text{ Kč} = 1\,700 + 2\,493 + 19\,000 \doteq 23\,000 \text{ Kč.}$$

Pokud by klient chtěl toto riziko krýt celé rezervou a pojištění nezřizovat, měla by být ve výši minimálně:

$$\text{Rezerva na rok} = 170 \text{ Kč} * 270 \text{ dní} + 23\,000 \doteq 70\,000$$

Je tedy nutné mít rezervu okolo 70 000 z čehož 1/3 musí být naprosto likvidní a zbytek pak možný čerpat ve třech měsících.

10.5.4 Úraz

Vzhledem k nižšímu věku klientky doporučujeme i pojištění trvalých následků úrazu jako doplnění k invaliditě a pojištění smrti následkem úrazu jako doplnění k pojištění smrti z jakýchkoliv příčin pro snížení pojistného a rozšíření ochrany. Doporučujeme standardní progresivní plnění od 1 % z důvodu, že žena nepracuje manuálně.

Pojistnou částku pro případ smrti následkem úrazu stanovíme jako 25 % pojistné částky na smrt:

$$P\check{C}_{\text{úraz}} = 1\,660\,000 * 25 \% \doteq 420\,000$$

Podle toho pak upravíme pojistnou částku na smrt:

$$P\check{C}_{\text{smrt}} = 1\,660\,000 - 420\,000 = 1\,240\,000$$

U trvalých následků úrazem pak zvolíme 10 % z částky na invaliditu III. stupně

$$P\check{C}_{\text{tnú}} = 2\,450\,000 * 10 \% = 245\,000$$

Protože ve věku 35 let se nám nezdá tato částka na trvalé následky dostatečná, doporučujeme ji navýšit na půl milionu korun s progresí od 1 %.

O částku 245 000 pak opět můžeme snížit pojistnou částku na invaliditu III. stupně a pojistnou částku na invaliditu I. a II. stupně v poloviční výši.

Denní dávku nedoplňujeme o úrazovou složku, protože je částka nízká a není to tedy nutné.

10.5.5 Souhrn

Tab. 19 Pojistné částky příklad č. 4

Pojištění		Výše pojistné částky zaokrouhleně v Kč	
Smrt		1 240 000 klesající PČ	
Invalidita	III. stupeň	2 200 000	Klesající PČ
	I. a II. stupeň	950 000	
Nemocenská	Denní dávka	170	
	<i>nebo Rezerva</i>	70 000	
Úraz	Smrt následkem úrazu	420 000	
	Trvalé následky úrazu	500 000 s progresí od 1 %	
	Denní dávka léčení	x	

10.5.6 Cena pojistného na trhu

Omezení produktů a provedené změny:

- Shodné s příkladem č. 1

Tab. 20 Kalkulace pojistného příklad č. 4

Pojištění		Výše pojistné částky v Kč		Výše měsíčního pojistného v Kč	
		ČPP	Generali	ČPP	Generali
Smrt		1 240 000 klesající	1 240 000 klesající	171	68
Invalidita	III. stupeň ČPP/ III. a II. stupeň Generali	800 000 konstantní	2 200 000 klesající	346	252
	I. a II. a III. stupeň	1 400 000 klesající	x	294	x
Nemocenská	Denní dávka	170	170	196	142
Úraz	Smrt úrazem	420 000	420 000	39	29
	Trvalé následky úrazu	500 000 s progresí od 0,001 %	500 000 s progresí od 0,001 %	69	85
Celkem: riziková složka				1 115	576
Celkové měsíční pojistné				1 167	717

Zdroj: Příloha A Zdroje ke kalkulaci pojistného

Zde opět vidíme, že při klesajících částkách se dostáváme na poměrně nízké pojistné. Klesající pojistné je vhodné zvolit již z výše zmíněných důvodů.

10.6 Příklad 5: Optimalizace pro dítě ve věku 10 let

Protože na českém trhu není možné sjednat pojištění invalidity, doporučuje kvůli velmi rizikovému věku dítěte sjednat doporučení trvalých následků úrazu od 0,001 % se standardní progresí na částku 1 000 000 korun.

Úrazové pojištění pro dítě je možné standardně sjednat k pojištění rodičů.

10.6.1 Cena pojistného na trhu

Připojištění dítěte k rodiči:

ČPP: 37 Kč

Generali: 53 Kč

Vidíme, že je cena, i přes velkou pravděpodobnost úrazů v nízkém věku, nízká.

11 Diskuze

Životní pojištění je dnes součástí téměř každé domácnosti a neustále nabývá na významu. Jak ale bylo zjištěno při analýzách gramotnosti v České republice, občané často nerozumí ani základním pojmům jako pojistná hodnota nebo progresivní plnění, či rozdílům mezi jednotlivými pojistnými produkty. Velmi často se také pojišťují na nedostatečné částky a pojištění v čase neaktualizují.

Tato práce je směřována právě zájemcům o životní pojištění, kterým měla objasnit základní pojmy z oblasti životního pojištění, důvody pojištění, důležitá rizika, která bychom měli pojišťovat a na jaké pojistné částky. Práce by měla mít přínos i pro finanční zprostředkovatele, kteří pojištění nabízí.

V práci bylo shrnuto, jaké formy pojištění máme, a také nejzákladnější druhy pojištění z odvětví jak životního tak neživotního pojištění. Dále byly objasněny základní rozdíly mezi jednotlivými nabízenými životními produkty, jako je pojištění pro případ úmrtí a dožití, pojištění kapitálové a univerzální a v poslední době rychle se rozvíjející pojištění investiční.

Bylo rozebráno, jaké jsou možné přístupy stanovení pojistných částek a také doporučení různých autorů na její velikost. Doporučení se nejčastěji pohybují v rozmezí 2 až 7 násobku ročních příjmů/výdajů podle metody, kterou zvolíme. V konkrétním doporučení jsme se pak drželi výdajové metody a doporučení ČAP na 5 násobek. Bylo rozebráno, co vše zahrnuje placené pojistné a jak je kalkulováno. Také celkový význam životního pojištění a jakým způsobem je v České republice daňově podporován.

V hlavní části práce pak byla rozebrána jednotlivá rizika, která mohou nastat, a s jakou pravděpodobností. Zjistili jsme, že největší dopad na domácnost má invalidita, a to především III. stupně, protože souvisí, na rozdíl od úmrtí, nejen s jednorázovými výdaji, ale způsobuje dlouhodobý výpadek příjmů. Navíc je její pravděpodobnost mnohem vyšší než pravděpodobnost úmrtí. Zabývali jsme se nejčastějšími příčinami smrti a invalidity a také tím, jaký dopad mají na životní standard a jakou finanční pomoc můžeme očekávat od státu. Protože tyto dvě rizika způsobují značný finanční dopad, rozhodně v těchto případech doporučujeme zajištění pojištěním. A to tak, aby byly splaceny všechny závazky a rodina zajištěna po dobu, než dojde k vyřešení situace. V případě smrti doporučujeme tedy 5 let a v případě invalidity do doby samostatnosti dětí, či odchodu do důchodu. Popřípadě je možné zahrnout i finanční cíle, kterých chceme dosáhnout i při realizaci těchto rizik.

Při analýze příčin smrti a invalidity jsme se blíže zabývali nemocemi a úrazy. Ty způsobují jak závažná rizika typu invalidita a smrt ale i krátkodobé výpadky příjmů při pracovní neschopnosti.

Pracovní neschopnost považujeme za riziko především u klientů, kteří nejsou schopni vytvořit rezervu, pro ně je pak pojištění možnou alternativou, ale i tak doporučujeme pojišťovat až dlouhodobý výpadek příjmů a krátkodobé pracovní neschopnosti, které jsou způsobované především nemocí dýchací soustavy překle-

nout pomocí rezervy, která díky podpory ze strany zaměstnavatele a státu, nemusí být nijak velká.

Dále jsme se zabývali samotnými pojištěními závažných onemocnění a úrazů, která jsou na našem trhu často nabízena. Úrazy a především trvalé následky úrazů mohou způsobit značný výpadek příjmů. Podle průzkumů, mají ale závažný dopad – zapříčinění smrti nebo invalidity – v minimu případů (4 % invalidita, 5 – 6 % smrt). Rizikovou skupinou, kde je procento značně vyšší, jsou především děti a mladí lidé. Celkově jsou však všechny případy převážně pouze do 5 % poškození těla. Pojištění trvalých následků úrazu tedy doporučujeme jako doplnění mladým lidem a to s progresivním plněním. Procento plnění značně závisí na profesi klienta. Jiný dopad bude mít ztráta prstu u chirurga a jiný u učitelky v mateřské školce. Obecně jsme volili u klientů, kteří pracují manuálně již od 0,001 % u ostatních pak od 1 %, ale záleží především na možnosti, které produkty pojišťoven nabízí.

Při analýze jsme tedy zjistili, že především nemoci mají markantní podíl na všech zkoumaných rizicích – smrt, invalidita, pracovní neschopnost. V České republice je často nabízeno pojištění závažných onemocnění. Protože ale plnění z tohoto pojištění je velmi přísně posuzováno a obsahuje mnoho výluk, nekryje rizika související s onemocněními dostatečně. Rozhodně ho tedy nedoporučujeme jako náhradu výše uvedených pojištění. Protože je jeho cena velmi vysoká, je také na klientově zvážení a finančních možnostech, jestli se rozhodne jej zvolit jako případný doplněk k těmto pojištěním.

Krátce jsme se také věnovali riziku dožití, protože ale životní pojištění nepovažujeme jako vhodný nástroj ke spoření, doporučujeme využít ho pouze doplňkově a na zajištění stáří využít jiné nástroje nabízené na finančním trhu.

12 Závěr

Tato práce si kladla za cíl pomoci klientům se zájmem o životní pojištění orientovat se v základních pojmech a principech, které je vhodné, při zřizování pojištění znát a chápat. Hlavním cílem pak bylo objasnit, s jakou pravděpodobností jednotlivá vybraná rizika nastávají, u kterých je vhodné zvolit krytí pomocí pojištění, a která naopak řešit rezervou, či jiným zajištěním a z jakých důvodů. A dále pak především jak u vybraných pojištění nastavovat pojistné částky.

V první části literární rešerše byly tedy rozebrány jednotlivé možnosti životního pojištění. Postupně pak podle zdravotnických a dalších statistik byla u jednotlivých rizik rozebrána jejich pravděpodobnost a dopad na životní standard při zohledněním státních příspěvků.

V praktické části pak bylo rozebráno, která rizika je vhodné řešit nabízenými pojištěními, která jinými možnostmi a u kterých nabízené pojištění naopak nedoporučujeme a z jakých důvodů. U jednotlivých pojištění pak byly navrženy principy, jak postupovat při nastavení výše pojistných částek.

V druhé části praktické práce pak byly zvoleny modelové příklady, u kterých bylo počítáno s konkrétními částkami, aby bylo názorně ukázáno, jak pojistné částky tvořit. Pojistné částky byly také modelovány produkty pro představu výše pojistného a případných omezení, s kterými se můžeme při sjednávání pojistných produktů setkat.

13 Použité zdroje

Literatura

CIPRA, TOMÁŠ. *Finanční a pojistné vzorce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 374 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 80-247-1633-x.

DUCHÁČKOVÁ, EVA A JAROSLAV DAŇHEL. *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 216 s. ISBN 978-80-7431-015-7.

DUCHÁČKOVÁ, EVA. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. - přeprac. Praha: Ekopress, c2009, 224 s. ISBN 978-80-86929-51-4.

Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2013, 227 s. Partners (BizBooks). ISBN 978-80-265-0127-5.

MAJTÁNOVÁ, ANNA. *Poist'ovnictvo: teória a prax = Pojišťovnictví : teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Ekopress, c2006, 288 s. ISBN 80-86929-19-1

ŠÍDLO, DUŠAN. *Život jako riziko, aneb, Zásady pojišťování životních rizik*. 1. vyd. Praha: Aladin agency, 2010, 188 s. ISBN 978-80-904345-1-6.

VÁVROVÁ, EVA, ROMAN STUHLÍK A MARTA DOLOŽÍLKOVÁ. *Základy pojistné matematiky*. Vyd. 1. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2001, 87 s. ISBN 80-7157-567-4.

VÁVROVÁ, EVA. *Pojišťovnictví I*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova univerzita, 2013, 104 s. ISBN 978-80-7375-784-7

Životní pojištění. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2002, 104 s. ISBN 80-247-0146-4.

Zákony

ČESKO. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/37-2004-zakon-o-pojistne-smlouve/>

ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z: aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144

Elektronické sborníky a periodika

Analýza: V republice pracuje čtvrt miliónu důchodců. [online]. Praha: Český statistický úřad, 3. 2. 2012 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/6b5c18eccf5e21d7c1256c4d0034d22b/1353e185cd785ec8c125799800315550/\\$FILE/czam020312analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/6b5c18eccf5e21d7c1256c4d0034d22b/1353e185cd785ec8c125799800315550/$FILE/czam020312analyza.pdf)

KOTYROVÁ, MARCELA. *Tisková zpráva: Jak se pojišťujeme? Ženy versus muži* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven, 5. 2. b2013 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/2013-2-5-14-33.pdf>

KOTYROVÁ, MARCELA. *Tisková zpráva: Znalosti Čechů v oblasti pojištění jsou podprůměrné* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven, 13. 2. a2013 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/2013-2-18-11-59.pdf>

Průměrná měsíční výše důchodů podle pohlaví a druhu důchodu (1996 - 2013) [online]. Český statistický ústav, 5. 11. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541931/3201814_1305.pdf/dd683c09-bc11-453a-adca-78e7f2a82a7f?version=1.0

Přehled vybraných statistických ukazatelů z agend ČSSZ. [online]. CSSZ, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5B05D621-7022-460D-B140-5E077767E542/6398/vybrane_ukazatele_CSSZ_za_rok2014_20022015.pdf

Statistická ročenka České republiky 2014. [online]. Praha: Český statistický úřad, 26. 11. 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/kapitola/320198-14-r_2014-0100

Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2012. [online]. Praha: ÚZIS ČR, 2013 [cit. 2015-03-19]. ISBN 978-80-7472-067-3. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/ukoncene-pripady-pracovni-neschopnosti-pro-nemoc-uraz>

Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2013. [online]. Praha: ÚZIS ČR, 1. 8. 2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/rychle-informace/vytvorena-kopie-ukoncene-pripady-pracovni-neschopnosti-pro-nemoc-uraz-ceske-republice-roce-2013>

Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů. [online]. Český statistický úřad, 10. 6. 2014 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20561569/1600181455.pdf/3c21e367-f61f-4fba-a912-248a5e493f1e?version=1.0>

Výroční zpráva ČAP 2013. [online]. Česká asociace Pojišťoven, 2014 [cit. 2015-3-4]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2013.pdf>

Zdravotnická ročenka České republiky 2011 [online]. ÚZIS ČR, 2012 [cit. 2015-03-18]. ISBN 978-80-7472-024-6. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky>

Zdravotnická ročenka České republiky 2013 [online]. ÚZIS ČR, 2014 [cit. 2015-03-18]. ISBN 978-80-7472-135-9. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky>

Zemřelí podle věkových skupin a vybraných příčin smrti - souhrn let 2003 až 2012. [online]. Český statistický úřad, 2013 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/zemreli_podle_pricin_a_vekovych_skupin_v_letech_2003_az_2012

Internetové zdroje

ARAD - Systém časových řad. *Česká národní banka* [online]. Česká národní banka, 2015 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.SEESTAVY_DZDROJE?p_zdrojid=ICD_PO_1&p_lang=CS

BUŘÍNSKÁ, BARBORA. Zadlužení Češi často ani neví, kolik vlastně přesně dluží. In: *Novinky.cz* [online]. 7. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/363161-zadluzeni-cesi-casto-ani-nevi-kolik-vlastne-presne-dluzi.html>

- Česká národní banka [online]. 2015 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/index.html>
- Epidemiologie úrazů. WikiSkripta [online]. 2012 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: http://www.wikiskripta.eu/index.php/Epidemiologie_%C3%BAraz%C5%AF
- Finanční plán: Pravidla pro sestavování. *Finanční gramotnost/Naučte se pracovat s penězi* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.nenechsedojit.cz/financni-plan>
- Invalidní důchod v roce 2015. In: *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/invalidni-duchod/>
- JANDA, JOSEF. ČAP: Polovina Čechů má sjednáno životní pojištění, řada z nich má ve smlouvách nedostatky. In: *Kurzy měn, akcie, komodity, zákony zaměstnání - Kurzy.cz* [online]. 1. 3. 2010 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/213278-cap-polovina-cechu-ma-sjednano-zivotni-pojisteni-rada-z-nich-ma-ve-smlouvach-nedostatky/>
- Kalkulačka nemocenská OSVČ 2014. *Kalkulačky a výpočty online* [online]. 2014 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://kalkulacka.org/kalkulacka-nemocenska-osvc-2014/>
- Kalkulátor starobního důchodu na rok 2015. *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/kalkulator-starobniho-duchodu/>
- KOREJS, MICHAL. Vyplatí se přirozené, nebo fixní rizikové pojistné?. In: *Peníze.cz: Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. 10. 6. 2011 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/17481-vypocet-pojistneho-pro-pripad-smrti-u-izp>
- KREJČÍ, VÁCLAV. Životní pojištění 2/2. In: *Správa počítačů, sítí a servis/ Václav Krejčí* [online]. 2013 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://vaclavkrejci.cz/osobni-finance-a-financni-poradci-dil-6-zivotni-pojisteni-22>

- LAZOSOVÁ, HELENA. Ptáme se. In: *Česká asociace pojišťoven* [online]. 9. 2. 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy-a-informace/ptame-se/1186-ptame-se-2>
- Náhrada škody. *MPSV.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2. 2. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB061>
- Nejčastější dotazy OSVČ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. ČSSZ, 1. 2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/nejcastejsi-dotazy/nejcastejsi-dotazy-osvc.htm>
- Nemocenské pojištění v roce 2015. *MPSV.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7>
- Nemocenské pro rok 2015. *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/kalkulacky-a-aplikace/nemocenska/>
- Novela zákona o daních z příjmů 2015. In: *Životní pojištění/Životní pojišťovna/ING pojišťovna* [online]. 2015 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <https://www.ingpojistovna.cz/o-nas/pravni-ustanoveni/novela-zakona-2015/>
- Osmdesát procent všech závažných onemocnění tvoří rakovina, mrtvice, infarkt a ledvinové selhání. In: *Pojišťovna České spořitelny* [online]. 2012 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.pojistovnacs.cz/o-nas/aktuality/osmdesat-procent-vsech-zavaznych-onemocneni-tvori-rakovina-mrtvice-infarkt-a-ledvinove-selhani/>
- PODOBA, TOMÁŠ A MILAN TROŠČÁK. Má pojištění invalidity smysl? Podrobná analýza. In: *Měsíc.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. 3. 12. 2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/ma-pojisteni-invalidity-smysl-podrobna-analyza/>
- Pojištění denní dávky při pracovní neschopnosti. *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zdravotni-pojisteni/soukrome/pracovni-neschopnost/>
- Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014*. [online]. Praha: Český statistický úřad, 11. 3. 2015. [cit. 2015-3-14]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>

PULCHART, VLADIMÍR. Význam pojištění pro ekonomiku a společnost. In: *Web pro finanční poradce: finanční poradenství pojištění, investice, hypotéky* [online]. 18. Prosinec 2012 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: <http://poradci-sobe.cz/pojisteni/vyznam-pojisteni-pro-ekonomiku-a-spolecnost/>

Sirotčí důchod v roce 2015. *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/sirotci-duchod/>

Starobní důchody. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 12. 2014. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

SWISS LIFE. Pojišťujeme si úrazy, ačkoliv umíráme na nemoci. In: *Finparáda* [online]. 12. 5. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.finparada.cz/zprava_bank_a.aspx?ID=6728

ŠIKL, PETR. Když si zlomíte... třeba nohu. In: *FinExpert.cz - osobní finance* [online]. 19. 11. 2005 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/kdyz-si-zlomite-treba-nohu>

ŠÍSTKOVÁ, DAGMAR. Evropský pojistný trh pod tíhou narůstající a nikdy nekončící regulace. In: *O Pojištění.cz - informace ze světa pojištění a risk managementu* [online]. 21. 3. 2014 [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/stagnace-ceskeho-pojistneho-trhu-pokracuje/>

Technická úroková míra. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 1. 11. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Technick%C3%A1_%C3%BArokov%C3%A1_m%C3%ADra

Vdovský důchod v roce 2015. *Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/vdovsky-duchod/>

Zajištění na důchod. *Peníze.cz: Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. 2013 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/zajisteni-na-duchod>

ZVONÍKOVÁ, KATEŘINA. Finanční gramotnost v České republice. In: *DůmFinancí.cz* [online]. 14. 5. 2012 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/4233-financni-gramotnost-v-ceske-republice/>

Přílohy

A Zdroje ke kalkulaci pojistného

Jedná se o externí přílohu v podobě optického disku (CD), který je umístěn v kapse zadních desek bakalářské práce. Příloze jsou zdrojové soubory k příkladům 1 – 5, uvedených v kapitole: Nastavení pro konkrétní modelové příklady. Ke každému příkladu jsou soubory pro modelaci produktu společnosti České podnikatelské společnosti i pro modelaci produktu společnosti Generali, a to s konstantní a klesající částkou.

